

Det nationale reformprogram

Danmark
2012

Indhold

Indledning.....	3
1. Den økonomiske ramme.....	5
2. De nationale mål i EU 2020-strategien.....	9
2.1 Det nationale mål for beskæftigelse.....	10
2.2 Det nationale mål for forskning og udvikling.....	14
2.3 Det nationale mål for klima og energi.....	17
2.4 Det nationale mål for uddannelse.....	22
2.5 Det nationale mål for social inklusion.....	26
3. De landespecifikke anbefalinger.....	31
3.1 Finanspolitisk konsolidering frem mod 2013 og styrket udgiftsstyring.....	32
3.2 Øge langsigtet udbud af arbejdskraft.....	36
3.3 Uddannelse.....	38
3.4 Fjerne hindringer for konkurrencen.....	41
3.5 Realkredit- og ejendomsskattesystemet.....	43
4. Danmarks indmeldinger under Konkurrenceevnepagten.....	47
4.1 Regeringens indmeldinger under Konkurrenceevnepagten.....	47
5. Deltagelse, kommunikation og identificering af <i>good practice</i>	53

Indledning

Det er i år anden gang, at det europæiske semester gennemføres. Siden det første europæiske semester er samarbejdet styrket med ikrafttrædelsen af det reformerede økonomiske samarbejde (den såkaldte "six-pack"), som indebærer styrkede finanspolitiske regler i Stabilitets- og Vækstpagten og indførelsen af et nyt samarbejde om makroøkonomiske ubalancer.

I forbindelse med det europæiske semester fremsender medlemslandene deres årlige nationale stabilitets- og konvergensprogrammer (SCP) med landenes planer for finanspolitikken, og de årlige nationale reformprogrammer (NRP) med landenes planer for strukturreformer, elementerne i reformen af det økonomiske samarbejde og Europluspagten.

Nationalt har den danske regering sat det mål at genskabe fremdriften i dansk økonomi og sikre balance mellem offentlige indtægter og udgifter. Dette skal ske på en måde, som både sikrer holdbarheden af de offentlige finanser, rum til investeringer i fremtiden og en rimelig social balance. Målet er at skabe udvikling, dynamik og vækst i hele Danmark.

På den baggrund beskriver det nationale reformprogram den nationale udmøntning af EU's vækststrategi (Europa 2020) samt Europluspagten. Hertil kommer, at programmet redegør for de tiltag, som Danmark har taget og vil tage for at efterleve de landespecifikke anbefalinger, som EU er kommet med som opfølgning på det nationale reformprogram og konvergensprogrammet for 2011. I reformprogrammet præsenteres også den overordnede ramme for dansk økonomi, som er baseret på konvergensprogrammet for 2012.

Strukturen i det nationale reformprogram er bygget op som følger:

- Kapitel 1 omhandler den overordnede økonomiske ramme for dansk økonomi baseret på Konvergensprogrammet for 2012.
- Kapitel 2 beskriver de tiltag, som Danmark har taget og vil tage for at bidrage til opfyldelsen af Europa 2020-strategiens fem overordnede mål.
- Kapitel 3 fokuserer på de tiltag, som Danmark har taget og vil tage for at efterleve EU's landespecifikke anbefalinger til Danmark fra 2011.
- Kapitel 4 indeholder Danmarks indmeldinger under Europluspagten.
- Kapitel 5 beskriver inddragelsen af relevante ministerier og interesseorganisationer.

1. Den økonomiske ramme

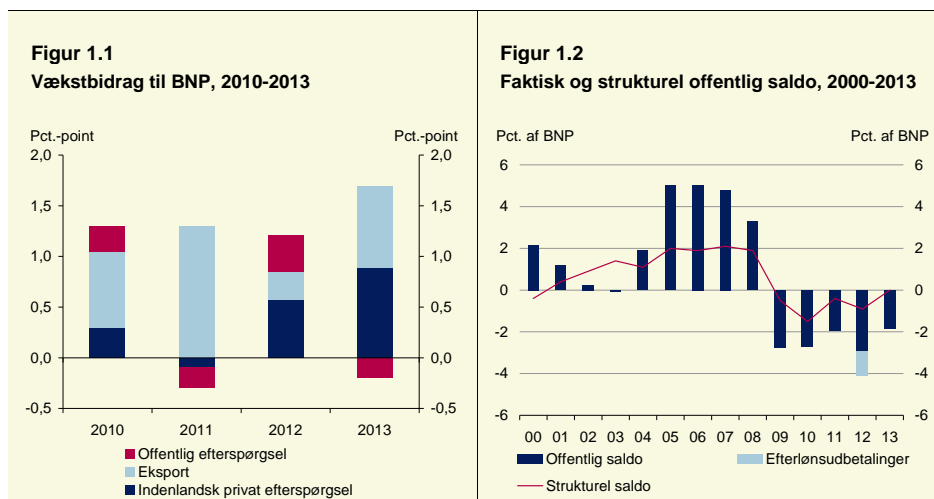
Dansk økonomi ventes at være på vej ind i en periode med vækst og øget beskæftigelse, og over nogle år vil dansk økonomi gradvist vende tilbage til en normal konjunktursituation, forudsat at den europæiske gældskrise fortsat afdæmpes. Der ventes en BNP-vækst på ca. 1¼ pct. i 2012, 1½ pct. i 2013 og ca. 2-2¼ årligt de følgende år. Det medfører tiltagende fremgang i beskæftigelsen, som ventes at vokse med op mod 1 pct. om året i nogle år fra 2014.

På lidt længere sigt er det centralt at skabe balance på de offentlige finanser i 2020 og samtidig sikre plads til målrettet vækst i de offentlige udgifter. Det er endvidere afgørende at øge potentialet for vækst i dansk økonomi efter en længere årrække, hvor vækstmulighederne har været dæmpet af en svag produktivitetsudvikling og en svækket konkurrenceevne.

I regeringsgrundlaget er der opstillet ni konkrete mål for dansk økonomi i 2020, herunder at der skal være mindst strukturel balance på de offentlige finanser i 2020. For at opfylde alle målene i regeringsgrundlaget skal der fremlægges forslag til yderligere reformer, der øger arbejdsudbuddet med 60.000 personer og styrker de offentlige finanser med 14 mia. kr. i 2020.

Dansk økonomi ventes at være på vej ind i en forholdsvis langstrakt periode med gradvis normalisering af konjunkturerne. I 2012 understøttes væksten af regeringens kickstart og udbetalingen af efterlønsbidrag. Fra 2013 ventes væksten at blive mere selv bærende, og de største vækstbidrag forventes at komme fra det private forbrug og erhvervsinvesteringerne, der begge har ligget underdrejet i en længere periode, samt eksporten, jf. figur 1.1. I det justerede konjunkturgrundlag er der på den baggrund skønnet en vækst i dansk økonomi på 1,2 pct. i 2012 og 1,5 pct. i 2013, jf. *Konvergensprogram 2012 (KP2012)*.

Samtidig ventes den strukturelle saldo forbedret fra et underskud på 1½ pct. af BNP i 2010 til balance i 2013. Det strukturelle underskud skønnes at udgøre 0,4 pct. af BNP i 2011 og 0,9 pct. af BNP i 2012. På baggrund af den foreløbige opgørelse af de offentlige finanser er det faktiske underskud nu opgjort til 1,9 pct. af BNP i 2011. I 2012 forventes et underskud på 4,1 pct. af BNP og i 2013 på 1,9 pct. af BNP, jf. figur 1.2. Dermed forventes Danmark at efterleve EU's henstilling i henhold til proceduren om uforholdsmæssigt store underskud, jf. *KP2012*.

Anm: Vækstbidragene er beregnet ved den såkaldte input-output-baserede metode, hvor bidraget fra eksempelvis eksporten bliver korrigeret for både det direkte og indirekte importindhold heri.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I regeringsgrundlaget er der opstillet ni mål for dansk økonomi på længere sigt, herunder at der skal være strukturel balance i 2020, *jf. boks 1.1*. Dette er udgangspunktet for finanspolitikken i perioden 2014-2020.

Boks 1.1 Mellemlistede mål i den økonomiske politik

I regeringsgrundlaget er der opstillet ni mål for dansk økonomi på længere sigt:

- Den strukturelle saldo skal i 2020 mindst være i balance
- Efterlevelse af Stabilitets- og Vækstpagten og EU-henstillingen om en strukturel forbedring af den offentlige saldo med 1½ pct. af BNP i 2011-2013
- Holdbarhedsindikatoren skal altid være positiv
- Den offentlige ØMU-gæld skal holde en bred sikkerhedsafstand til kravene i EU's Stabilitets- og Vækstpagt
- Produktiviteten skal øges, så Danmark kommer tættere på toppen i OECD
- Danmark skal forbedre sin lønkonkurrenceevne over for udlandet.
- Investeringer i forskning og uddannelse
- Arbejdsudbuddet skal øges strukturelt med 135.000 personer frem mod 2020
- Uligheden skal begrænses

Kilde: "Et Danmark, der står sammen", regeringsgrundlag, oktober 2011.

Regeringen vil i løbet af 2012 fremlægge en række reformforslag med sigte på at øge vækst og beskæftigelse. Det dækker både over reformerne af førtidspension og fleksjobordningen, som regeringen kom med udspil til i februar, og kommende udspil om en skattereform og tre-

partsforhandlinger. Desuden planlægges reformudspil omkring fx studiefærdiggørelse, kon-tanthjælp og aktivering samt bedre rammer for produktivetsfremgang og konkurrence, jf. og-så afsnit 3.2.

Målet er samlet set, at reformerne skal styrke de offentlige finanser med ca. 14 mia. kr. i 2020 og øge beskæftigelsen svarende til ca. 60.000 fuldtidspersoner, jf. *KP2012*. Reformerne skal sikre, at de offentlige finanser mindst er holdbare, og at der samtidig kan blive plads til en be-skeden og målrettet udbygning af den offentlige service, jf. regeringsgrundlaget "*Et Danmark der står sammen*".

Samtidig er det centralt, at Danmark formår at udnytte, at den internationale økonomi kom-mer i gang igen til at skabe varig og holdbar vækst og beskæftigelse. Det kræver, at den danske konkurrenceevne forbedres, og at produktiviteten styrkes i både den private og den offentlige sektor.

De seneste overenskomstaftaler peger i retning af, at lønstigningerne i Danmark de kom-mende år vil være moderate, jf. *KP2012*. Det vil som udgangspunkt gavne lønkonkurrence-evnen, men om der reelt sker en forbedring vil afhænge af løn- og produktivetsudviklingen både herhjemme og i udlandet.

Gennem de seneste 15 år har produktivetsvæksten i Danmark været lav sammenlignet med andre europæiske lande, og det er nødvendigt, at produktivetsvæksten styrkes fremadrettet. Derfor har regeringen blandt andet nedsat en produktivetskommission, som skal kortlægge årsagerne til den lave danske produktivetsvækst og komme med anbefalinger til konkrete til-tag, der kan styrke produktivetsvæksten.

Regeringen har herudover iværksat en offensiv erhvervs- og vækstpolitik der sigter på at styrke de generelle vilkår og samtidig sætter fokus på vækstvilkårene på områder, hvor dansk erhvervsliv har særlige styrker og potentialer. Som led i dette arbejde har regeringen nedsat en række vækstteams, der skal komme med konkrete anbefalinger. Regeringen sæt-ter herunder fokus på, at Danmark skal styrkes som produktionsland.

2. De nationale mål i EU 2020-strategien

I oktober 2011 fik Danmark en ny regering, der samtidig fremlagde sit regeringsgrundlag "*Et Danmark, der står sammen*". Regeringsgrundlaget indeholder ambitiøse mål på en række områder, hvor regeringen ønsker at tage nye initiativer og gennemføre reformer.

Siden regeringens tiltræden er der taget en række initiativer med blandt andet *tilbagebetrækningsreformen*, *aftale om finansloven for 2012*, en kickstart af dansk økonomi og *energiaftale 2012-2020*. Regeringen har også fremsat forslag til en reform af førtidspension og fleksjobordningen, der for tiden indgår i forhandlinger med de øvrige politiske partier.

Derudover er der igangsat en række udvalgsarbejder med henblik på at komme med forslag til nye initiativer på områder som fx uddannelse, social inklusion mv.

Målsætningerne i det nationale reformprogram for 2012 fremgår af *tabel 2.1*.

Tabel 2.1
Danske nationale mål

	Mål i 2020
Det nationale mål for beskæftigelse	Strukturel beskæftigelsesfrekvens på 80 pct.
Det nationale mål for forskning og udvikling	3 pct. af BNP
Det nationale mål for klima og energi	Vedvarende energi skal øges til mindst 30 pct. af det endelige energiforbrug. Vedvarende energi i transportsektoren skal være på 10 pct. Udledningerne i de ikke-kvoteregulerede sektorer skal gradvist reduceres op til 20 pct. frem mod 2020 i forhold til 2005.
Det nationale mål for uddannelse	Reducere skolefrafaldet til mindre end 10 pct. for de 18 - 24-årige og øge den andel af de 30-34-årige, der har afsluttet en videregående eller tilsvarende uddannelse, til mindst 40 pct.
Det nationale mål for social inklusion	Mindske antallet af personer i husstande med lav beskæftigelse med 22.000 frem mod 2020

2.1 Det nationale mål for beskæftigelse

Udviklingen i beskæftigelse og arbejdsudbud hænger sammen. Der er empirisk dokumentation for, at en højere arbejdsstyrke fører til en omtrent tilsvarende stigning i beskæftigelsen. Ved at gennemføre reformer, der øger arbejdsudbuddet, kan væksten øges samtidig med, at holdbarheden af de offentlige finanser sikres, og der skabes rum til en målrettet udbygning af den offentlige service. Et styrket arbejdsudbud vil dermed bidrage til at kunne indfri det danske mål for beskæftigelsen, som er en strukturel beskæftigelsesfrekvens på 80 pct. blandt de 20-64-årige i 2020.

Tilbagetræknings- og dagpengereformerne øger samlet set arbejdsudbuddet med op til 80.000 personer. Den danske regering har i regeringsgrundlaget sat sig det mål, at nye reformer skal øge arbejdsudbuddet strukturelt med yderligere 55.000 fuldtidspersoner frem mod 2020. Dermed når det samlede reformbidrag til arbejdsudbuddet i 2020 op på 135.000 personer i 2020. Aftalen om Finansloven for 2012 indeholder endvidere initiativer¹, der isoleret set skønnes at reducere arbejdsudbuddet med ca. 5.000 personer. Kravet til nye reformer er derfor øget tilsvarende til 60.000 fuldtidspersoner for at sikre det samlede mål i regeringsgrundlaget.

Det vil kræve flere reformer at nå målet, herunder blandt andet en reform af førtidspension og fleksjobordningen, en skattereform samt en trepartsaftale med arbejdsmarkedets parter, jf. *afsnit 3.2*.

Reformerne vurderes at kunne øge beskæftigelsen målt i hoveder med 25-30.000 personer og medgår dermed til at øge beskæftigelsesfrekvensen – resten af reformbidraget skal tilskrives initiativer som øger den gennemsnitlige arbejdstid. Med virkninger af både nye og allerede vedtagne reformer skønnes den strukturelle beskæftigelsesfrekvens at ligge på 80¼ pct. i 2020 (opgjort på linje med EUROSTATs opgørelse), jf. *KP2012*. Den faktiske beskæftigelsesfrekvens i perioden 2002-2011 fremgår af *tabel 2.2*.

¹ Det drejer sig bl.a. om afskaffelse af særligt lave ydelser i kontanthjælpssystemet, jf. afsnit 2.5, samt visse stigninger i skatter og afgifter.

Tabel 2.2

Beskæftigelsesfrekvenser for unge, ældre og hele arbejdsstyrken. Fordeling på køn i perioden 2002-2011 (ikke konjunkturkorrigeret) Pct.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
20-64 årige – Alle	78,3	77,4	78,1	78,0	79,4	79,0	79,7	77,5	75,8	75,7
15-64 årige – Alle	76,4	75,1	76,0	75,9	77,4	77,0	77,9	75,3	73,3	73,1
Mænd	80,2	79,7	79,9	79,8	81,2	80,8	81,6	78,0	75,6	75,9
Kvinder	72,6	70,5	72,0	71,9	73,4	73,2	74,1	72,7	71,1	70,4
15-29 årige – Alle	70,9	66,1	67,8	68,1	70,3	70,8	72,0	67,5	63,1	62,4
Mænd	73,6	69,3	69,9	70,6	72,3	73,0	73,8	67,3	62,6	63,0
Kvinder	68,1	62,8	65,6	65,6	68,2	68,5	70,1	67,6	63,6	61,9
55-64 årige – Alle	57,3	60,7	61,8	59,5	60,7	58,9	58,4	58,2	58,4	59,6
Mænd	64,2	68,0	69,2	65,6	67,1	64,9	65,2	64,8	63,3	63,8
Kvinder	50,0	53,1	54,2	53,5	54,3	52,9	51,5	51,7	53,7	55,3
55-59 årige – Alle	75,5	75,8	78,1	78,0	79,2	79,7	80,8	79,4	76,9	76,4
Mænd	80,9	80,7	83,7	81,6	83,5	83,8	85,2	83,4	78,7	78,1
Kvinder	69,8	70,8	72,5	74,5	75,0	75,7	76,4	75,5	75,0	74,8
60-64 årige – Alle	34,1	39,0	40,6	37,3	40,4	38,6	37,4	38,4	40,8	42,9
Mænd	43,3	49,9	51,0	46,3	49,5	46,4	46,6	47,6	48,5	49,6
Kvinder	24,1	27,4	29,7	28,3	31,1	30,9	28,2	29,2	33,2	36,2

Kilde: EUROSTAT og egne beregninger.

2.1.1 Gennemførte tiltag

Regeringen har med vedtagelsen af tilbagetrækningsreformen gennemført reformer, der skal bidrage til at øge arbejdsuddet på både kort og lang sigt. En række af initiativerne skal samtidig stimulere beskæftigelsen, herunder de unges beskæftigelse, blandt andet via et styrket fokus på uddannelse og opkvalificering. Boks 2.1 beskriver de reformer og tiltag, der er besluttet siden NRP2011, og visse større initiativer med betydelig effekt på arbejdsuddet.

Boks 2.1**Vedtagne initiativer til fremme af beskæftigelse og arbejdsudbud**

- **Aftale om tilbagetrækningsreform (2011).** Med aftalen forbedres de offentlige finanser med 18 mia. kr. i 2020, den finanspolitiske holdbarhed styrkes med knap 10 mia. kr., beskæftigelsen øges med godt 65.000 personer i 2020, og BNP øges med 47 mia. kr. i 2020. Aftalens tre hovedelementer er:
 - Efterløns- og folkepensionsalderen sættes op fem år tidligere end i Velfærdsforliget fra 2006.
 - Efterlønsperioden nedsættes gradvis til 3 år fra 2018-23. Samtidig forhøjes efterlønnen, og modregningen i efterlønnen for pensionsopsparinger bliver skærpet.
 - Fra 2014 indføres der en seniorførtidspension, dvs. hurtigere og enklere adgang til førtidspension, for de personer, der er nedslidte og har mindre end fem år til folkepensionsalderen.
- **Aftale om indsats for unge ledige (2011).** Regeringen indgik som led i Finansloven for 2012 en aftale, der sætter særligt fokus på de mange ledige ufaglærte unge og ledige unge nyuddannede. Tiltagene baserer sig på princippet om ret og pligt i forhold til uddannelse og arbejde. Aftalen er under udmøntning og indeholder fire initiativer, som der er afsat 60 mio. kr. til i 2012 og 2013:
 - Flere ledige unge skal blive faglærte via voksenlærlingeordningen
 - Jobrotation skal hjælpe flere ledige unge ind på arbejdsmarkedet
 - Job- og opkvalificeringspakke til bogligt svage unge
 - Trainee-forløb skal give ledige dimittender adgang til arbejdsmarkedet
- **Aftale om en styrket indsats for unge (2011).** I juli 2011 blev der indgået en aftale om at få unge ledige i uddannelse eller job. Aftalen indeholder en række initiativer målrettet forskellige ledighedsgrupper og sektorer til i alt 100 mio kr. Initiativerne er bl.a.:
 - Mulighed for "opkvalificeringsjob" til alle unge uanset uddannelse
 - Målrettet uddannelse til unge ledige, herunder særskilt aktiv indsats over for unge ledige inden for bygge- og anlægsområdet
 - Styrket indsats over for ledige akademikere
 - Jobrotation til ledige med videregående uddannelser
 - Læse- skrive- og regnekurser til flere unge
 - Kampagne for flere praktikpladser og flere trainee-forløb
- **Aftale om bedre vilkår for ledige (2011).** Regeringen indgik med *Aftale om finansloven for 2012* en aftale om initiativer til forbedring af lediges muligheder for opkvalificering. Initiativerne, der er under udmøntning, er bl.a.:
 - Ledige ufaglærte, faglærte og ledige med forældet uddannelse har mulighed for 6 ugers selvvalgt uddannelse til og med erhvervsuddannelsesniveaet. Typerne af uddannelse udvides nu, idet det tidligere prisloft fjernes (merudgifter på 197 mio. kr. i 2012 og 225 mio. kr. i 2013).
 - 1-årig forlængelse af forsøgsordning med opkvalificeringsjob til ledige ufaglærte og faglærte (merudgifter på 8 mio. kr. i 2012 og 12 mio. kr. i 2013).
 - Flere midler til jobrotationsordningen (yderligere 20 mio. kr. i 2012).
 - Styrket indsats i forhold til ledige, der mangler basale kvalifikationer og fx har behov for forbedring af grundlæggende læse- og skrivefærdigheder (25 mio. kr. i 2012).
 - Mere fleksible rammer for gentagen aktivering af ikke-arbejdsmarkedssparate personer på kontanthjælp.
 - Regeringen har afsat midler til en indsats over for personer, der bliver varslet afskediget som led i afskedigelser af større omfang. Denne indsats styrkes i form af øgede midler til varslingspuljer, der kan søges af den virksomhed, der afskediger, og jobcentret i fællesskab med henblik på en indsats for de varslede personer (er implementeret, merudgifter i 2012 er 20 mio. kr.).
- **Genopretningsaftalen (2010).** Aftalen indeholder bl.a. en reform af dagpengesystemet, hvor dagpengeperioden pr. 1. juli 2010 nedsættes fra 4 til 2 år. Beskæftigelseskravet for at få ret til dagpenge harmoniseres, så kravet er 52 ugers beskæftigelse. Harmoniseringen træder i kraft 2. juli 2012. Genopretningsaftalen bidrager samlet til at øge den strukturelle beskæftigelse med ca. 10.000 personer, inklusive virkningerne af skatteelementerne i aftalen. Med finansloven for 2012 blev der indgået aftale om en midlertidig forlængelse af dagpengeperioden med ½ år for alle forsikrede ledige, der opbruger dagpengerechten i 2. halvår af 2012, dog således, at den samlede dagpengeperiode ikke kan overstige 4 år.

I forbindelse med Det Europæiske Råd den 30. januar 2012 blev det besluttet, at landene i deres nationale reformprogrammer særskilt skal adressere de konkrete foranstaltninger, de vil træffe for at tackle udfordringer vedrørende beskæftigelse, uddannelse og kvalifikationer (den nationale beskæftigelsesplan). De gennemførte og planlagte initiativer i indeværende afsnit, samt afsnittene 2.4 og 2.5 om henholdsvis uddannelse og social inklusion, udgør Danmarks nationale beskæftigelsesplan.

Kommissionen har i den Årlige Vækstundersøgelse bl.a. sat fokus på håndtering af arbejdsløshed og jobskabende vækst. Kommissionen fremhæver særligt, at forhindringer for mobilitet på arbejdsmarkedet skal fjernes og at incitamenterne til arbejde skal styrkes, blandt andet via tilpasning af arbejdsløshedsunderstøttelse, effektiv aktivering og lettere adgang til livslang læring. Der er desuden særskilt fokus på unges beskæftigelse, som medlemsstaterne opfordres til at prioritere højt. Regeringens beskæftigelsespolitik bidrager til, at man fra dansk side er på linje med Kommissionens anbefalinger og bidrager til at nå det fælles mål for beskæftigelsen.

Danmark har gennemført en række arbejdsmarkeds- og beskæftigelsesreformer de seneste mange år. Elementerne i den danske flexicurity-model har således løbende undergået justeringer, der har bidraget til en i international sammenhæng høj beskæftigelse og lav ledighed, og som bidrager til at fremme udviklingen af kvalifikationer og skabe incitament til at arbejde.

2.1.2 Planlagte tiltag

Regeringens ambition er et dynamisk arbejdsmarked, hvor ledige job besættes hurtigt, og de ledige hurtigt får et nyt job. Regeringen lægger vægt på, at virksomhederne kan få den kvalificerede arbejdskraft, de har brug for, og at de ledige har de rigtige kvalifikationer.

Regeringen vil fremsætte forslag til en række reformer for at nå målet om et øget arbejdsudbud i 2020. Reformerne forventes både at styrke tilskyndelsen til at arbejde og at styrke arbejdsmarkedstilknytningen for bl.a. unge, seniorer, etniske minoriteter og personer med nedsat arbejdsevne, jf. afsnit 3.2. Fremlagte initiativer til fremme af beskæftigelse og arbejdsudbud fremgår af boks 2.2.

Boks 2.2**Fremlagte initiativer til fremme af beskæftigelse og arbejdsudbud**

- **Reform af førtidspension og fleksjobordningen (2012).** Regeringen har i februar 2012 fremlagt udspil til reform af førtidspensions- og fleksjobordningerne. Det samlede reformudspil forventes at øge arbejdsudbuddet med ca. 5.000 personer i 2020 og ca. 12.500 personer på langt sigt, heraf henholdsvis 2.300 personer og 7.700 personer i understøttet beskæftigelse. Ligeledes skønnes udspillet at forbedre de offentlige finanser med 1,9 mia. kr. i 2020 og med op mod 3,5 mia. kr. på langt sigt. Grundelementerne i reformudspillet om førtidspension er, at sårbare og udsatte unge under 40 år som udgangspunkt ikke skal tilkendes førtidspension, men skal have en individuel og helhedsorienteret indsats i et ressourceforløb, dvs. en tværfaglig indsats for den enkelte. Der vil blive oprettet rehabiliteringsteam i kommunerne med henblik på at koordinere indsatsen for den enkelte. Flexjobordningen justeres, så de største tilskud målrettes personer med de laveste lønninger og den mindste arbejdsevne. Flexjob gøres midlertidigt for unge. Ledige, der er visiteret til flexjob, får ret og pligt til den samme aktive beskæftigelsesindsats som andre ledige.

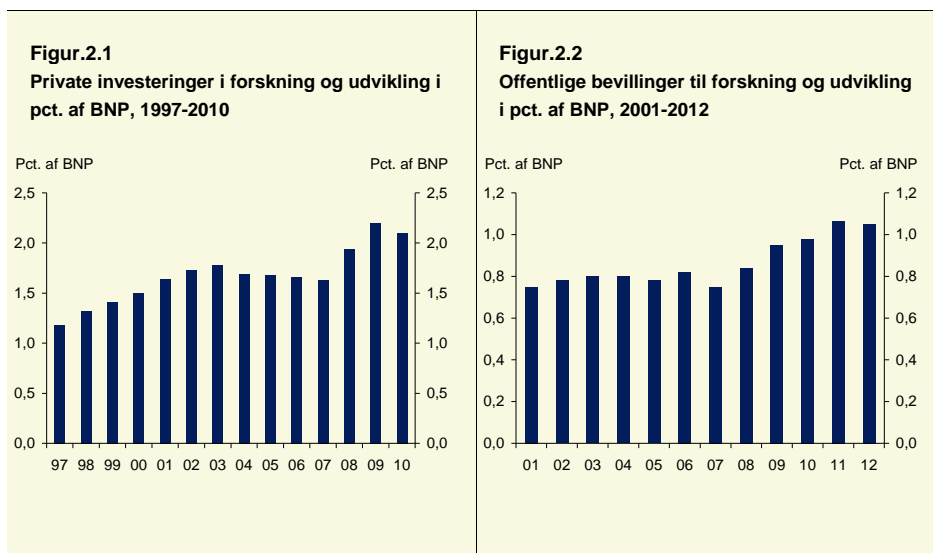
2.2 Det nationale mål for forskning og udvikling

Den danske regering har fastlagt et nationalt mål for investeringer i forskning og udvikling på 3 pct. af BNP i 2020. Den offentligt finansierede forskning skal udgøre mindst 1 pct. af BNP².

Forskning og udvikling har høj prioritet som grundlag for udvikling af ny viden, nye produkter og nye ydelser. Investeringer i forskning på et højt niveau og innovation er en afgørende forudsætning for, at Danmark har noget at leve af i fremtiden. Det er investeringer, der er med til at lægge fundamentet for fremtidens arbejdspladser og velstand.

Danmark har nået 3 pct.-målsætningen, jf. *tabel 2.3*. Den private forskning udgør 2,1 pct. af BNP i 2010, jf. *figur 2.1*. Det offentlige forskningsbudget har været stigende siden 2005 og ligger på et relativt højt niveau sammenlignet med andre lande. I 2012 er der budgetteret med 1,05 pct. af BNP til offentligt finansieret forskning, jf. *figur 2.2*.

² EU-Kommissionen opgør landenes forskningsprocenter på grundlag af regnskabstal fra de institutioner og virksomheder, der har udført forskningen. For den private sektor svarer det til den danske opgørelse. For den offentlige sektor er den nationale opgørelse baseret på budgettal, idet de offentlige udgifter styres ex-ante over finansloven. Der kan derfor opstå forskelle i opgørelser af forskningsprocenterne, for så vidt angår offentligt finansieret forskning.

Anm.: Data til figur 2.1.b er opgjort som budgettal. I opgørelsen medregnes bevillinger på finansloven (herunder midler fra højteknologifonden), provenutab pga. 150 pct. fradragsordningen, midler fra grundforskningsfonden, midler fra regioner og kommuner samt midler som Danmark modtager fra EU og Nordisk Ministerråd.

Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriet.

Tabel 2.3
Udvikling i offentlige og private forskningsinvesteringer i pct. af BNP, 2005-2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Offentlig	0,78	0,82	0,75	0,84	0,95	0,98
Privat	1,68	1,66	1,63	1,94	2,20	2,10
I alt	2,46	2,48	2,38	2,78	3,15	3,08

Kilde: Danmarks Statistik.

2.2.1 Gennemførte tiltag

Nye større regeringsinitiativer inden for forskning, udvikling og innovation fremgår af nedenstående *boks* 2.3. Det drejer sig om nye initiativer siden NRP2011 samt initiativer, der fortsat er under implementering og som styrker forskning og udvikling.

Boks 2.3**Vedtagne initiativer til fremme af forskning, udvikling og innovation****Offentlig forskning og universiteter:**

- 8 mia. kr. til forskning og innovation i perioden 2010-12 fra globaliseringspuljen. Der er afsat midler til et talentudviklingsprogram for forskereliten, en omfattende modernisering af universiteternes laboratorier, en forhøjelse af uddannelsestaxametrene, et løft i universiteternes basisbevillinger, en Matchfond, som skal styrke universiteternes incitament til at tiltrække eksterne midler, en fokusering af strategisk forskning inden for få områder, hvor Danmark har en international styrkeposition, en grøn forskningspakke, styrkelse af en række initiativer inden for innovation og vidensoverførsel mv.
- Forhøjelse af forskningsreserven med 300 mio. kr. i 2012 som led i *Aftale om finansloven for 2012*.
- Mere end en fordobling af det årlige optag af ph.d.-studerende fra 1.100 i 2002 til godt 2.600 i 2011. Forøgelsen fastholdes fremover, ligesom der er et styrket fokus på, at en større del af de færdiguddannede ph.d.'ere får ansættelse i private virksomheder.
- Iværksættelse af et miljøteknologisk udviklings- og demonstrationsprogram (MUDP) i 2012. Der er afsat 50 mio. kr. hertil som led i *Aftale om finansloven for 2012*.
- Igangsættelse af FORSK2020-processen, der identificerer de indsatsområder, der ligger til grund for den politiske prioritering af midlerne til strategisk forskning.
- Intensiveret afbureaukratisering af rammerne for de konkurrenceuddelte offentlige forskningsbevillinger.
- Etablering af fire Strategiske Forsknings- og Innovationsplatforme (SPIR) i perioden 2010-2012 med et budget på mellem 50 og 80 mio. kr. pr. SPIR.
- Udvidelse af kapitalgrundlaget for innovationsmiljøerne, så innovationsmiljøerne i perioden 2010-2012 kan investere 200 mio. kr. årligt i nye videnintensive virksomheder. Kapitalindsættelsen i hver virksomhed øges til 6 mio. kr.

Virksomhedernes forskning, udvikling og innovation:

- Etablering af Fornyelsesfonden på 760 mio. kr. i 2010-2012, der har til formål at støtte innovation og markedsmodning inden for det grønne område og velfærdsområdet.
- Lancering af vækststudspillet "Sund vækst og velfærdsløsninger" med 23 initiativer, der bl.a. styrker mulighederne for innovation i danske sundheds- og velfærdsvirksomheder.
- Lancering af IP-Handelsportal.dk, som skal gøre det lettere for danske virksomheder at handle med viden.
- Etablering af nyt innovationscenter i Hong Kong.
- Igangsættelse af forsøg med intelligent offentligt indkøb af ny velfærdsteknologi via funktionsudbud.
- For at styrke væstkulturen og få flere iværksættere ind i solide vækstforløb er der etableret Fonden for Entreprenørskab, der skal udbrede udannelse i iværksætteri og innovation i hele uddannelsessystemet, og de regionale væksthuse, der skal styrke virksomhedernes vækstkompetencer.
- Udbud af SMV-initiativet for samspil mellem SMV'er og videninstitutioner med en fordobling af indsatsen for videnkuponer fra 25 mio. kr. til 50 mio. kr. i 2011 og 2012.
- Etablering af et nationalt program for innovationsnetværk for SMV'er (Innovationsnetværk Danmark programmet) med et årligt budget på omkring 80 mio. kr. i gennemsnit for perioden 2010-2012.
- Tredobling af antallet af videnpilotprojekter i SMV'er i 2012 i forhold til 2010-2011 med en budgetfordobling fra omkring 12 mio. kr. til 25 mio. kr. årligt.

2.2.2 Planlagte tiltag

Regeringen ønsker at fastholde et fortsat højt ambitionsniveau for investeringer i forskning og innovation. Forskningen skal afbureaukratiseres og forankres bredere i uddannelsesverdenen end hidtil. Derudover vil regeringen sikre, at universiteterne og øvrige uddannelsesinstitutioner åbner sig yderligere op og deler viden med det omgivende samfund.

Virksomhedernes egen forskning og udvikling er en vigtig kilde til innovation. I vurderingen af Danmarks nationale reformprogram 2011 fremgår det, at Danmark har et vellykket og velafvejet innovationssystem. I Europa-Kommissionens "Innovation Union Scoreboard 2011" er Danmark placeret på en 2. plads i oversigten over medlemsstaternes præstationer på innovationsområdet.

Det fremgår dog også af Kommissionens vurdering af NRP2011, at Danmarks relativt svage punkter er inden for antallet af patenter og ph.d.'ere, samt at danske virksomheder kunne være mere innovative.

På den baggrund finder den danske regering, at det er nødvendigt at øge samspillet mellem virksomheder og videninstitutioner for at styrke innovationen i Danmark. Regeringen har derfor annonceret tiltag, der skal bidrage til at opfylde disse mål og ambitioner, jf. *boks 2.4*.

Boks 2.4

Planlagte tiltag

- Det er regeringens mål, at Danmark skal blive bedre til at konkurrere på viden og innovation. Regeringen har derfor igangsat udvikling af en **innovationsstrategi**, som skal understøtte innovationen i virksomhederne. Strategien vil udvikle en generel vision for innovation i Danmark, efterse det eksisterende forsknings- og innovationssystem og udvikle en ny model for partnerskaber, der skal sikre, at investeringerne i forskning og udvikling omsættes til konkrete løsninger, vækst og ny jobskabelse.
- Regeringen har iværksat udarbejdelsen af en **strategi for intelligent offentligt indkøb** på tværs af ministerier og myndighedsniveauer for at udnytte det potentiale, der er i at anvende den offentlige efterspørgsel, så den fremmer innovation i både det offentlige og det private erhvervsliv, jf. *afsnit 3.4*.
- Regeringen vil med Rådet for Teknologi og Innovation og de regionale vækstfora udarbejde en strategi for, hvordan der kan skabes gode rammer for innovation, videndeling og vækst i **innovationsnetværk og klynger**, herunder at sikre et styrket samarbejde og arbejdsdeling mellem det statslige og regionale niveau. Dette arbejde vil parterne gøre færdigt i 2012.

2.3 Det nationale mål for klima og energi

De nationale mål på klima- og energiområdet svarer til EU-målene og omfatter følgende:

- EU-mål om 20 pct. reduktion i de ikke-kvoteomfattede udledninger i 2020 i forhold til niveauet i 2005.
- EU-mål om at øge andelen af vedvarende energikilder (VE) i det endelige energiforbrug fra 17 pct. i 2005 til 30 pct. i 2020.
- EU-mål om at anvendelsen af vedvarende energi i transportsektoren skal være på 10 pct. i 2020.

Klimapolitiske mål

EU's stats- og regeringschefer bekræftede i oktober 2009, at de industrialiserede lande skal reducere deres drivhusgasudledninger med 80-95 pct. i 2050 i forhold til niveauet i 1990. Målet er endnu ikke præciseret, juridisk bindende eller fordelt mellem medlemsstaterne.

Som led i EU's mål i Klima- og Energipakken om en samlet drivhusgasreduktion på 20 pct. i 2020 i forhold til 1990 har Danmark påtaget sig at reducere de ikke-kvoteomfattede udled-

ninger med 20 pct. i forhold til niveauet i 2005. Der er årlige reduktionsforpligtelser i perioden 2013-2020, og der er mulighed for at overføre overopfyldelse til efterfølgende år.

Indfrielsen af Kyoto-målet om en 21 pct. reduktion af udledningen af drivhusgasser i forhold til 1990 i årene 2008-2012 udgør et skridt på vejen mod 2020-målsætningen.

Energipolitiske mål

Danmark har i forbindelse med EU's Klima- og Energipakke fra 2008 påtaget sig at øge den andel af det endelige energiforbrug, der stammer fra vedvarende energikilder (VE) fra 17 pct. i 2005 til 30 pct. i 2020. Med implementeringen af de aftalte initiativer i *Energiaftale 2012-2020* opfyldes målet med en andel af VE i det endelige energiforbrug på godt 35 pct. i 2020.

Samtidig vil initiativerne i energiaftalen med de anvendte forudsætninger om økonomisk vækst, energiprisudvikling mv. medføre en absolut reduktion i bruttoenergiforbruget i 2020 på 12 pct. i forhold til 2006. I energiaftalen fra 2008 var målsætning en 4 pct. reduktion i 2020 i forhold til 2006.

Som en del af Klima- og Energipakken skal Danmark på lige fod med de øvrige medlemsstater leve op til et krav om, at mindst 10 pct. af energiforbruget i transportsektoren skal dækkes af vedvarende energikilder. Med implementeringen af de aftalte transportinitiativer i energiaftalen opfyldes dette mål.

2.3.1 Gennemførte tiltag

Med *Energiaftale 2012-2020* er en lang række initiativer besluttet for at understøtte og udbygge den danske position på klima- og energiområdet. Samtidigt tages vigtige skridt på vejen mod 100 pct. vedvarende energi i den danske energi- og transportsektor i 2050. De væsentligste initiativer fremgår af *boks 2.5*.

Energiaftalen er fuldt finansieret med bidrag fra forsyningssikkerhedsafgift, PSO (Public Service Obligation) og nettariffer.

Endvidere har regeringen med *Aftale om finansloven for 2012* truffet beslutning om en grøn støtteordning til energirenovering af boliger. Der er afsat 500 mio. kr. i 2013 og 500 mio. kr. i 2014.

Der er endvidere allerede taget en række initiativer med henblik på at sikre, at Danmark vil indfri sin Kyotoforpligtelse for 2008-2012. Beregninger viser, at Danmark - inklusiv brug af de fleksible JI- og CDM-kreditter - vil opfylde Kyotoforpligtelsen i 2008-2012. Der er dog en række usikkerheder knyttet til skønnet, herunder vedrørende CO₂-optag fra jorde og skove samt karbonindholdet i affald.

Boks 2.5**De væsentligste besluttede initiativer i *Energiaftale 2012-2020*****Et energieffektivt samfund med mindre energispild**

- Energiselskabernes energisparsindsats øges med 75 pct. i perioden 2013-2014 og derefter med 100 pct. i perioden 2015-2020 i forhold til indsatsen i 2010-2012
- Der udarbejdes en samlet strategi for energirenovering af den eksisterende bygningsmasse.

En grøn og bæredygtig energiforsyning baseret på vedvarende energi

- Yderligere 1000 MW havmøller inden 2020.
- Yderligere 500 MW kystnære havmøller frem mod 2020.
- Frem mod 2020 forventes opført nye landmøller med en samlet kapacitet på 1800 MW. I samme periode forventes nedtaget kapacitet på 1300 MW.
- Den eksisterende PSO-finansierede pulje til nye VE teknologier til elproduktion (sol, bølger mv.) forlænges
- Der afsættes 25 mio. kr. i 2014-2015 til støtte til større anlæg og demonstration af bølgekraftprojekter.
- Skift fra kul til biomasse på de centrale kraftværker gøres mere attraktivt med en ændring af varmforsyningsloven,
- Der er afsat 35 mio. kr. til at fremme nye VE-teknologier i fjernvarme. Det gælder f.eks. geotermi og store varmepumper.
- Den eksisterende støtte til biogas til kraftvarme øges
- Andre muligheder for anvendelse af biogas – i naturgasnettet, i virksomheders proces eller i transportsektoren – gøres økonomisk attraktive med en række nye tilskud
- Der udarbejdes en samlet strategi for etablering af smarte elnet i Danmark

Mere vedvarende energi i bygninger

- Der indføres fra 2013 et stop for installering af olie- og naturgasfyr i nye bygninger
- Fra 2016 er det ikke længere muligt at installere oliefyr i eksisterende bygninger i områder med fjernvarme eller naturgas som alternativ
- For perioden 2012-2015 er afsat en pulje på i alt 42 mio. kr. årligt til at understøtte omlægningen fra olie- og naturgasfyr i eksisterende bygninger til vedvarende energi

Mere vedvarende energi i erhvervslivet

- Der gives anlægstilskud til at fremme energieffektiv anvendelse af vedvarende energi i virksomhedernes produktionsprocesser. Puljen stiger fra 250 mio. kr. i 2013 til 500 mio. kr. årligt fra 2014-2020
- Der indføres et tilskud på 30 mio. kr. årligt 2013 -2020 til at fastholde og fremme industriel kraftvarme i industri og gartnerier

El og biomasse i transportsektoren

- Strategi for fremme af energieffektive køretøjer som hybrid plug-in, elbiler m.m. der udmønter en pulje på i alt 70 mio. kr. i årene 2013-2015 til brint samt infrastruktur til gas i tung transport
- Der sikres iblanding af 10 pct. biobrændstoffer i 2020
- Der afsættes 15 mio. kr. i 2013-2015 til videreførelse af el-bilsforsøgsordningen

2.3.2 Planlagte tiltag

I regeringsgrundlaget og i regeringens energiudspil *Vores energi* fra november 2011 præsenterer regeringen bl.a. sit nationale klimapolitiske mål om 40 pct. reduktion i de samlede udledninger af drivhusgasser i 2020 i forhold til 1990. Med initiativerne i energiaftalen når Danmark en reduktion i udledningen af drivhusgasser på 34 pct. i 2020 i forhold til 1990. Rege-

ringen vil i 2012 fremlægge en klimaplan, der peger frem mod målet på 40 pct. reduktion i 2020 i forhold til 1990.

2.3.3 Bæredygtig vækst og ressourceeffektivitet

Regeringen ønsker endvidere at skabe de bedste rammer for, at Danmark kan blive et grønt videns- og produktionssamfund i overensstemmelse med *Køreplanen til et ressourceeffektivt Europa*, som Det Europæiske Råd den 1-2. marts konkluderede skal implementeres hurtigt, se *boks 2.6*. Køreplanen er en strategi for grøn omstilling til langt højere ressourceeffektivitet frem mod en række milepæle i 2020. En velafbalanceret grøn omstilling bidrager til en robust økonomi ift. fremtidig knaphed på naturressourcer og risiko for stigende priser.

Boks 2.6

Initiativer, der understøtter omstilling til en større ressourceeffektivitet

Gennemførte initiativer

Med Grønt fokus i *Aftale om finansloven for 2012* er der bl.a. indgået aftale om:

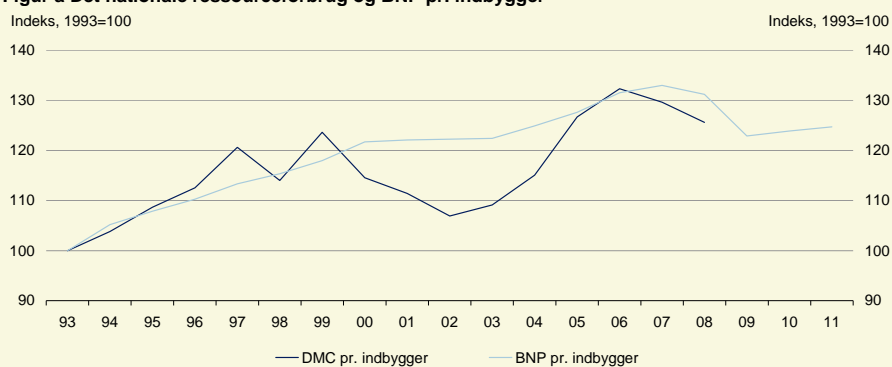
- Vægtafgiften og den grønne ejerafgift af biler, forskellige miljø- og forbrugsafgifter skal fremover indkøres med prisudviklingen. Endvidere øges afgiften på udledning af NOx med ca. 20 kr. pr. kg., med virkning fra 1. juli 2012
- Etablering af en taskforce, der skal udarbejde en handlingsplan for klimatilpasning
- Iværksættelse af et miljøteknologisk udviklings- og demonstrationsprogram, jf. afsnit 2.2.1.

Planlagte initiativer

- Regeringen har nedsat hurtigtarbejdende natur- og landbrugskommission, der skal komme med forslag til løsning af landbrugets strukturelle, økonomiske og miljømæssige udfordringer, herunder hvordan landbrugserhvervet kan bidrage til klimaindsatsen og til miljø- og naturindsatsen.
- Regeringen har nedsat et ministerudvalg for ny erhvervs- og vækstpolitik, der blandt andet har til opgave at fastlægge principper for den ny erhvervs- og vækstpolitik, og herunder belyse, hvordan vækst-, erhvervs- og jobpotentialet i den grønne omstilling og andre globale samfundsudfordringer kan realiseres. Udvalget vil arbejde til udgangen af 2013 og løbende præsentere handlingsplaner.
- Regeringen vil omlægge skatter og afgifter, så der sikres de rette incitamenter til at tænke og handle grønt. Derfor har regeringen fremlagt forslag om at omlægge og hæve afgiften på pesticider for at begrænse de sundheds- og miljøskadelige effekter samt at hæve afgifterne på energi i forbindelse med *Energiaftale 2012-2020*, jf. ovenfor.
- Regeringen vil også fremlægge en strategi for intelligent offentligt indkøb, der blandt andet skal understøtte grøn omstilling, jf. *afsnit 3.4.2*.
- Regeringen har offentliggjort "*Ansvarlig vækst - Handlingsplan for virksomheders samfundsansvar 2012-2015*", der bl.a. skal fremme den grønne omstilling blandt danske virksomheder gennem rapportering om arbejdet med at reducere klimapåvirkningen i årsrapporten for de største danske virksomheder.

Boks 2.6, fortsat**Indikatorer for bæredygtig vækst**

En indikator for ressourceeffektivitet for dansk økonomi er en opgørelse af, hvor stort økonomisk afkast, der er per ressourceenhed. Målet, ifølge *Køreplanen til et ressourceeffektivt Europa* er, at alle medlemsstaterne bevæger sig mod absolut afkobling mellem økonomisk udvikling og inputtet af naturressourcer. Ifølge *Køreplanen til et ressourceeffektivt Europa* skal den overordnede indikator om ressourceproduktivitet suppleres med indikatorer for forbruget af centrale naturressourcer. Regeringen vil udarbejde indikatorer med henblik på at give et retvisende billede af udviklingen i forhold til regeringens målsætninger, som led i en ny bæredygtighedsstrategi.

Figur a Det nationale ressourceforbrug og BNP pr. indbygger

Som en del af *Køreplanen for et ressourceeffektivt Europa* skal medlemslandene identificere og fremlægge planer for at afvikle eventuelle miljøskadelige subsidier. Identifikationen af miljøskadelige subsidier skal ske efter etablerede kriterier.

Anm.: DMC er indenlandsk materialeforbrug (Domestic Material Consumption). Danmarks totale indenlandske materialeanvendelse (DMC) svarer til den mængde ressourcer og produkter, der, i løbet af året, netto er tilført den indenlandske økonomi. DMC dækker det totale materialeforbrug inden for Danmarks grænser fratrukket eksport og med import lagt til. Ressourceforbrug til fremstilling af importerede produkter, f.eks. varer produceret i asien, er ikke inkluderet.

Kilde: ”*Et Danmark, der står sammen*”, regeringsgrundlag, oktober 2011, Eurostat, og ”*Køreplan for et ressourceeffektivt Europa*”.

2.4 Det nationale mål for uddannelse

Regeringen har tiltrådt de overordnede EU-mål på uddannelsesområdet i Europa 2020-strategien om at reducere uddannelsesfrafaldet til 10 pct. for de 18-24-årige samt øge den andel af de 30-34-årige, der har afsluttet en videregående eller tilsvarende uddannelse, til mindst 40 pct. Danmark bidrager til opfyldelse af EU-målene gennem de nationale målsætninger, som imidlertid opgøres efter andre metoder end EU-målene. De danske nationale mål er, at skal 95 pct. af en ungdomsårgang have gennemført mindst en ungdomsuddannelse, og at 60 pct. af en ungdomsårgang skal have gennemført en videregående uddannelse, heraf skal 25 pct. gennemføre en lang videregående uddannelse. Tidligere var målsætningen, at 50 pct. skulle have gennemført en videregående uddannelse.

Mange danske studerende afslutter deres ungdomsuddannelse og/eller videregående uddannelse i en relativt sen alder. Det gør de af særligt to årsager. For det første går mange unge relativt sent i gang med en uddannelse. For det andet bruger de længere tid end normeret på at gennemføre deres uddannelse. Det er et centralt mål, at de unge kommer hurtigere igennem deres uddannelser. Dette vil bidrage til at øge arbejdsudbuddet samtidig med, at de samlede uddannelsesomkostninger kan mindskes.

Et fremtidssikret uddannelsessystem skal tilbyde fleksible, relevante uddannelsesmuligheder, der begrænser antallet af studieskift og uhensigtsmæssige forsinkelser samtidig med, at det opfylder arbejdsmarkedets skiftende behov og understøtter, at kompetencer kan opdateres løbende.

Et højt generelt uddannelsesniveau øger velstanden, dels ved at øge arbejdsstyrkens kvalifikationer og dermed produktiviteten – dvs. den værdi, der skabes pr. arbejdstime – dels ved at øge befolkningens erhvervsdeltagelse. Omvendt er arbejdsmarkedsdeltagelsen lavere i de år, hvor de unge er under uddannelse.

Opfyldelse af uddannelsesmålsætningerne kan på længere sigt øge velstanden frem med ca. 1½ pct., heraf knap 1 pct.-point som følge af de hidtidige målsætninger for 2015, og yderligere godt ½ pct.-point fra de nye målsætninger i regeringsgrundlaget³.

2.4.1 Gennemførte tiltag

Der er i de senere år igangsat en række initiativer på uddannelsesområdet, der bidrager til indfrielsen af målene for det danske uddannelsessystem, jf. NRP2011.

Der blev med *Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen* fra 2006 afsat i alt ca. 17 mia. kr. til styrkelse af ungdomsuddannelserne, de videregående uddannelser samt voksen- og efteruddannelserne i perioden 2007-2012, jf. tabel 2.4. Konkret blev der i perioden 2007 til 2012 afsat ca. 9,9 mia. kr. til styrkelse af ungdomsuddannelserne, ca. 4,8 mia. kr. til initiativer på de videregående uddannelser og ca. 2,5 mia. kr. til at styrke voksen- og efteruddannelsesom-

³ Skønnet for BNP-virkningen er baseret på de relative lønninger i 2010 og tager kun summarisk højde for aftagende marginalafkast af uddannelse og er derfor et overkantskøn. Virkningen af målsætningerne er opgjort i forhold til den nuværende uddannelsesadfærd. Den del af 95/50-målsætningerne, der allerede er opfyldt, vil dermed indgå i den nuværende uddannelsesadfærd.

rådet. Bevillingerne har til formål at øge andelen af unge med en ungdomsuddannelse og/eller en videregående uddannelse samt øge kvaliteten i uddannelserne, jf. NRP2011.

Tabel 2.5
Overordnet udmøntning af globaliseringspuljen

Mio. kr. 2012-pl.	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Alle unge skal have en ungdomsuddannelse	345	875	1.366	1.906	2.500	2.934
Flere skal have en videregående uddannelse	224	319	601	728	1.285	1.636
Styrket voksen- og efteruddannelse	158	598	605	613	243	243
I alt	727	1.792	2.573	3.247	4.028	4.814

Kilde: Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen, 2006 og Ministeriet for forskning, innovation og videregående uddannelser.

Regeringen har taget en række initiativer på uddannelsesområdet i forbindelse med *Aftale om finansloven for 2012*, jf. boks 2.7.

Boks 2.7
Vedtagne initiativer til fremme af uddannelse siden NRP2011

- **Aftale om finansloven for 2012.** Der er tilført godt 1,2 mia. kr. til uddannelsesområdet i 2012 stigende til knap 2,2 mia. kr. i 2015 med *Aftale om finansloven for 2012*. Midlerne skal blandt andet styrke kvaliteten i erhvervsuddannelserne, hvor de målrettes erhvervsskolernes grundforløb, hvor der i særlig grad er behov for at gennemføre tiltag, der forbedrer undervisningens kvalitet og reducerer frafaldet, fx ved at nedbringe antallet af "lærerfritimer".
- **Fleksibelt loft på 28 elever i klasserne på de gymnasiale uddannelser.** Som led i *Aftale om finansloven for 2012* er der indført et fleksibelt loft på 28 elever i de gymnasiale uddannelser. Hver uddannelsesinstitution må dermed højst have en gennemsnitlig klassekvotient på 28 elever i stamklasserne på hver årgang.
- **Aftale om en forstærket indsats for flere praktikpladser i 2012.** Aftalen skaber rammerne for etablering af 10.400 ekstra praktikpladsaftaler i 2012 i forhold til det fastlagte niveau i 2009, jf. afsnit 3.3.
- **Midlertidig afskaffelse af deltagerbetaling på suppleringskurser i 2012** med henblik på at sikre, at økonomien ikke sætter begrænsningen for de studerendes valg af uddannelse. Samtidig skal et udvalgsarbejde i 2012 afklare, hvordan der skabes et bedre samarbejde om overgange mellem bachelor- og kandidatniveau, jf. *Aftale om finansloven for 2012*.
- **Aftale om over 1 mia. kr. til øget aktivitet i 2012 og 2013.** Regeringen ønsker, at 60 pct. af en ungdomsårgang får en videregående uddannelse. Der er derfor med *Aftale om finansloven for 2012* afsat 420 mio. kr. i 2012 og 630 mio. kr. i 2013 til øget aktivitet på de videregående uddannelser.
- **Flere pladser på maskinmesteruddannelsen.** Med *Aftale om finansloven for 2012* er der fundet midler til at udvide antallet af pladser på maskinmesteruddannelsen, der tidligere har måttet afvise ansøgere.
- **Større frihed i kvote 2 optag.** For at styrke fleksibilitet og sammenhæng i uddannelsessystemet, samt for at skabe mindre frafald, har regeringen givet universiteterne større frihed til at indrette optagelsessystemet, herunder mulighederne for at øge andelen, der optages gennem kvote 2.

2.4.2 Planlagte tiltag

Regeringen har med regeringsgrundlaget sat et klart og målrettet fokus på at højne kvaliteten af ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser.

Et solidt vidensgrundlag, højt kvalificerede undervisere og en udbytterig og relevant undervisning skal sikre, at de studerende opnår kompetencer til at indgå på arbejdsmarkedet med høj faglig kunnen, der passer til arbejdsmarkedets behov, innovationsevner og iværksætterlyst. Høj kvalitet i både ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser er en væsentlig forudsætning for at fastholde og øge uddannelsernes attraktivitet og nedbringe frafaldet, så flere unge mennesker gennemfører en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse.

De seneste års øgede optag på de videregående uddannelser stiller krav om, at uddannelserne er tilrettelagt, så en bred studentermasse har gode muligheder for at blive optaget, gennemføre og efterfølgende bruge en uddannelse. Uddannelser og undervisning skal kunne favne studerende med forskellig vidensmæssig, social og kulturel baggrund.

Tydelige og enkle styringsmæssige rammer skal sikre, at de danske uddannelsesinstitutioner kan virke på grundlag af klare målsætninger.

Der er på nuværende tidspunkt igangsat arbejder med henblik på at videreudvikle og forbedre uddannelsessystemet på flere niveauer, jf. *boks 2.8*.

Boks 2.8**Planlagte tiltag til fremme af uddannelse**

- På **specialundervisningsområdet** er der fremsat forslag til ny lovgivning, der styrker inklusionen af elever i folkeskolens almindelige undervisning og giver kommunerne større frihed og ansvar til at sørge for en bedre folkeskole til alle elever. Samtidig skal specialundervisningen målrettes de børn, som har størst behov for støtte.
- **Reform af folkeskolen.** Med *Aftale om finansloven for 2012* blev der afsat en reserve på ca. 1,1 mia. kr. til initiativer i regeringens folkeskoleudspil. Regeringen har præsenteret et udspil til reformen, der skal indfri målet om en faglig stærk folkeskole, der giver lige muligheder for alle. Udspillet skal nu udbygges og gøres konkret i samarbejde med en række eksterne interessenter. Reformen vil bl.a. fokusere på initiativer, der sikrer, at alle elever opnår et fagligt niveau i dansk og matematik, der gør dem i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse, fortsat udvikling af en evalueringskultur i folkeskolen, herunder i forhold til et øget resultatfokus frem for detaljstyring samt lærernes kompetencer og bedre ressourceudnyttelse. En overvejende del af ressourcerne i folkeskolen er knyttet til lærerlønninger, hvorfor en øget undervisningstid vil være helt centralt for at frigøre ressourcer, som kan medgå til at styrke folkeskolen. Et centralt element i udspillet vil også være initiativer, der kan bidrage til at styrke ledelsen i kommunerne og på skolerne, så evalueringskultur gøres til en integreret del af skolelederens vurdering af læreren og af kommunens vurdering af skolelederen.
- At få en **ungdomsuddannelse** er den bedste vej til videre uddannelse og arbejdsmarkedet. Det er regeringens mål, at 95 pct. af en ungdomsårgang gennemfører mindst en ungdomsuddannelse i 2015, og at kvaliteten i ungdomsuddannelserne styrkes. Målene på ungdomsuddannelsesområdet opnås ved at:
 - 1) Et tværministerielt udvalg er nedsat. Udvalget skal finde sammenhængende, evidensbaserede og omkostningseffektive tiltag, der kan sikre, at flere gennemfører en relevant ungdomsuddannelse, og at der sikres bedre kvalitet. Samtidig skal udvalget give bud på en hensigtsmæssig fordeling af elever mellem de forskellige ungdomsuddannelser for at sikre, at flest muligt gennemfører en ungdomsuddannelse, der er relevant for lønnet beskæftigelse eller videre uddannelse. Udvalget organiserer sit arbejde om tre temaer:
 - Erhvervsuddannelser
 - Udfordringen med at få alle igennem en ungdomsuddannelse
 - De gymnasiale uddannelser
 Alle temaer afrapporteres inden udgangen af 2012.
 - 2) Gennemføre et serviceeftersyn af de gymnasiale uddannelsers indhold og rammer. Initiativet skal ses i forlængelse af aftalen om det fleksible klasseloft, jf. boks 2.7.
 - 3) Nedsætte et udvalg, som skal udarbejde forslag til en taxameterreform, som fordeler ressourcerne til ungdomsuddannelserne mere retfærdigt, og som understøtter regeringens ønske om at øge kvaliteten af ungdomsuddannelserne. Taxametersystemet skal bl.a. tage højde for uddannelsesstedernes forskellige geografiske og sociale udfordringer. Det vil bl.a. forbedre uddannelsesdækningen i yderområderne.
- Regeringen har nedsat et **ministerudvalg om videregående uddannelser**, der skal bidrage til en samlet indsats for indfrielse af regeringens mål om, at 60 pct. af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse, og 25 pct. af en ungdomsårgang skal have en lang videregående uddannelse frem mod 2020, samtidig med at kvaliteten og relevansen i de videregående uddannelser styrkes. Udvalgets arbejde skal i videst mulige omfang tage udgangspunkt i national og international viden på uddannelsesområdet. Udvalget organiserer sit arbejde om tre temaer:
 - Øget optag på de videregående uddannelser
 - Kvalitet og relevans på de videregående uddannelser
 - Mindsket frafald på de videregående uddannelser
 Udvalget skal endvidere afdække, hvordan de offentlige investeringer i de videregående uddannelser bidrager til vækst og øget beskæftigelse, herunder om de midler, der bruges på videregående uddannelse, kan anvendes mere målrettet og effektivt end i dag. Udvalgets anbefalinger skal således understøtte regeringens mål om at øge arbejdsudbuddet og styrke de offentlige finanser.

Boks 2.8, forts.**Planlagte tiltag til fremme af uddannelse**

- For de videregående uddannelser har regeringen netop præsenteret en **sammenhængsredegørelse**, der skal skabe mere sammenhængende rammer for alle videregående uddannelser og etablere et uddannelseslandskab, hvor de studerende i langt højere grad kan tilpasse deres uddannelser til den virkelighed, de møder, når de står med deres eksamensbevis i hånden.
- På baggrund af en evaluering af læreruddannelsen har regeringen fremlagt udspil til ny reform af **læreruddannelsen** med henblik på at styrke fagligheden i folkeskolen. Målet er lovgivning i efteråret 2012 og optag på en ny læreruddannelse i august 2013.
- Regeringen har nedsat et tværministerielt udvalg med fokus på **hurtigere gennem uddannelserne og gennemsyn af SU**. Udvalget skal komme med forslag til, hvordan uddannelsessystemet og SU-systemet kan tilrettelægges, så unge kommer hurtigere gennem uddannelse og i arbejde. Forslagene skal bidrage til at indfri regeringens mål om styrkede offentlige finanser og større arbejdsudbud.
- **Innovationsstrategi**, jf. afsnit 2.2. Et centralt element i strategien er en analyse af, hvordan uddannelserne kan skabe mere innovation i samfundet, herunder fremme af entreprenørskab og styrkelse af innovative kompetencer hos de studerende.

2.5 Det nationale mål for social inklusion

Den danske regering lægger vægt på, at Danmark skal være et samfund, hvor alle har reelt lige muligheder, og hvor uligheden begrænses. Danmark er fortsat et af de lande i Europa, hvor uligheden er mindst, og hvor færrest er i risiko for fattigdom. Men udviklingen er i de senere år gået den forkerte vej. Derfor arbejder regeringen målrettet på at gøre en bedre indsats for de personer i det danske samfund, som er i risiko for fattigdom og social udstødelse.

Den danske regering har fokus på at reducere fattigdommen, og udsatte børn har en særlig prioritet. Sociale, økonomiske og sundhedsmæssige begrænsninger overføres fortsat fra generation til generation i Danmark. Derfor er arbejdet med at sikre alle lige muligheder i fokus, og her er tiltag til forebyggelse af sociale problemer et vigtigt redskab, især over for udsatte børn og unge.

Den danske regering har i EU-2020 strategien sat sig det mål at mindske antallet af personer i husstande med lav beskæftigelse med 22.000 personer frem mod 2020.

Antallet af personer i husholdninger med lav beskæftigelse er steget fra 347.000 til 433.000 fra 2008 til 2010. Dette skyldes bl.a., at den økonomiske krise har øget presset på de enkelte husholdningers situation. Når personer mister beskæftigelsen eller aldrig opnår fodfæste på arbejdsmarkedet, har det store konsekvenser, både for den enkelte og for hele samfundet. Det er vigtigt, at alle borgere får mulighed for at bidrage aktivt til samfundet. Den danske regering følger derfor udviklingen tæt.

Regeringen har allerede iværksat og planlægger en bred vifte af initiativer på beskæftigelses- og uddannelsesområdet, jf. *afsnit 2.1 og 2.4*. En række af disse initiativer vil også have en positiv effekt i forhold til, at flere personer bliver selvforsørgende og reducere antallet af per-

soner i husholdninger med lav beskæftigelse. Regeringens planlagte tiltag og de nye reformer vil sammen med ekspertudvalgets arbejde give et mere fyldestgørende billede af målgruppen i Danmark. Det danske mål om en reduktion på 22.000 personer videreføres på nuværende tidspunkt.

2.5.1 Gennemførte tiltag

Regeringen har allerede iværksat flere tiltag for at understøtte social inklusion, jf. *boks 2.9*. Som det fremgår, har regeringen afskaffet de laveste kontanthjælpsydelse, dvs. starthjælp, introduktionsydelse, kontanthjælpsloftet og timereglen. Samtidig afskaffes loftet over børne- og ungeydelsen. Omlægningerne i kontanthjælpssystemet skal ses i sammenhæng med prioriteringerne af satspuljemidlerne, der blandt andet lægger op til en tættere og håndholdt beskæftigelsesrettet indsats for tidligere modtagere af lave ydelser og svage kontanthjælpsmodtagere.

Boks 2.9

Vedtagne initiativer for at understøtte social inklusion siden NRP2011

- **Bekæmpelse af fattigdom (2011).** Som led i *Aftale om finansloven for 2012* er det besluttet at afskaffe de lave ydelser i kontanthjælpssystemet pr. 1. januar 2012. Det drejer sig om starthjælp, introduktionsydelse, kontanthjælpsloftet, den såkaldte 500-kroners nedsættelse og 225-timers reglen. Ændringen skønnes at indebære en ydelsesfremgang for knap 16.000 helårsmodtagere af ydelserne. Samtidigt har regeringen afskaffet loftet over børne- og ungeydelsen, så familier igen kan få fuld ydelse for alle børn uanset, hvor mange børn, de har. Samlet set indebærer vilkårsforbedringerne offentlige merudgifter på 350 mio. kr. i 2012 stigende til 412 mio. kr. i 2015.
- **Aftale om udmøntning af satspuljen for 2012 (2011).** Aftalen indebærer, at der i perioden 2012-15 udmøntes i alt ca. 3,6 mia. kr. til 90 initiativer for at forbedre vilkårene for svage og udsatte grupper mv. Blandt de strategiske indsatsområder er en helhedsorienteret beskæftigelsesindsats, en indsats for udsatte børn og unge, forebyggelse og sundhed for de svageste grupper og bedre integration. På sundhedsområdet indebærer satspuljeaftalen endvidere, at der i perioden 2012-2015 afsættes i alt mere end 1 mia. kr. til en opprioritering af psykiatrien og en styrkelse af forebyggelsen og sundheden for de svageste grupper.

2.5.2 Planlagte tiltag

I dag er for mange borgere på passiv forsørgelse. Regeringen vil iværksætte flere tiltag, der har særligt fokus på unge, som skal i uddannelse eller beskæftigelse. Derudover planlægger regeringen reformer af førtidspension, fleksjob og kontanthjælp, jf. *afsnit 2.1*.

Den danske regering har sat en række nye mål for socialpolitikken, som skal sikre, at alle danskere får mulighed for at tage del i samfundet. Et af målene er at mindske fattigdommen og sikre reelt lige muligheder for alle, herunder de mest sårbare og udsatte grupper.

Regeringen vil skærpe fokus på fattigdom i Danmark. Der er i Danmark ingen officiel definition af fattigdom eller en fattigdomsgrænse. Regeringen vil derfor nedsætte et ekspertudvalg, der skal belyse forskellige metoder til at opgøre fattigdom og udarbejde forslag til en officiel fattigdomsgrænse.

De planlagte tiltag fremgår af *boks 2.10*.

Boks 2.10**Planlagte initiativer for at understøtte lige muligheder til alle**

- **Reform af førtidspension og fleksjobordningen (2012)**, jf. afsnit 2.1.
- Regeringen vil nedsætte et **ekspertudvalg**, der skal belyse forskellige metoder til at opgøre fattigdom og udarbejde forslag til en officiel fattigdomsgrænse. Der er især behov for at følge udviklingen i antal børn, der lever i fattigdom, og mennesker, der lever i langvarig fattigdom.

3. De landespecifikke anbefalinger

Danmark modtog i juni 2011 som led i det europæiske semester Rådets udtalelse om Danmarks økonomiske politik på baggrund af konvergensprogrammet og det nationale reformprogram for 2011. Danmark modtog i alt fem anbefalinger, jf. *tabel 3.1*.

Tabel 3.1
De landespecifikke anbefalinger

Rådet anbefaler, at Danmark i perioden 2011-2012 træffer foranstaltninger med henblik på at:

- 1 Gennemføre finanspolitiske konsolideringsforanstaltninger i 2011, 2012 og 2013 og sikre årlig finanspolitisk indsats på 0,5 pct. af BNP i perioden 2011-2013 som planlagt og korrigerer det uforholdsmæssigt store underskud senest i 2013 i overensstemmelse med Rådets henstilling under proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud. Derefter sikre, som planlagt, en hensigtsmæssig tilpasning mod den mellemfristede målsætning. Fremskynde reduktionen af det offentlige underskud, hvis de økonomiske betingelser viser sig at blive bedre end forventet i øjeblikket. Styrke udgiftsstyringen ved at vedtage bindende flerårige udgiftslofter for kommuner, regioner og stat, som er i overensstemmelse med de overordnede mellemsigtede almindelige budgetmål.
- 2 Tage yderligere skridt til at øge det langsigtede udbud af arbejdskraft, med henblik på at styrke beskæftigelsen og de offentlige finansers holdbarhed, ved at implementere den nyligt besluttede reform af efterlønsordningen, ved at gennemføre en reform af førtidspensionen og ved i højere grad at målrette tilskudsordninger (fleksjobordningen) mod de mest sårbare grupper.
- 3 Fremskynde gennemførelsen af reformer for at forbedre kvaliteten i uddannelsessystemet. Nedbringe frafaldsprocenterne, især i den erhvervsfaglige uddannelsessektor, og forøge antallet af lærepladser.
- 4 Tage skridt til at fjerne hindringer for konkurrencen, især i borgernær service og detailsektoren, ved at revidere planlægningslovgivningen og åbne for indkøb i kommuner og regioner.
- 5 Samtidig med at den igangværende stabilisering af ejendomsmarkedet efter den seneste priskorrektion understøttes, overveje en præventiv indsats for at styrke den mellemsigtede stabilitet på boligmarkedet og det finansielle system, herunder en gennemgang af realkreditsystemets og ejendomsskattesystemets funktion.

Anbefalingerne er i stort omfang i overensstemmelse med målene for regeringens politik, jf. regeringsgrundlaget. Fra dansk side er der allerede igangsat en del tiltag, og flere vil blive taget på de områder, anbefalingerne berører. Der er blandt andet gennemført og planlagt en række reformer med henblik på at sikre holdbare offentlige finanser og et større arbejdsudbud.

3.1 Finanspolitisk konsolidering frem mod 2013 og styrket udgiftsstyring

Den nuværende situation med store underskud på de offentlige finanser skal ses i lyset af svage konjunkturer som følge af den økonomiske krise, der ramte Danmark i 2008, med beskæftigelse under det strukturelle niveau samt lempelserne af finanspolitikken i 2009 og 2010. I de kommende år er det afgørende, at den økonomiske politik tilrettelægges, så de offentlige finanser konsolideres. Den økonomiske politik er lagt an på en reformdagsorden, der skal sikre holdbarhed og troværdighed af de offentlige finanser. Tilliden til dansk finanspolitik betyder, at danske statsobligationer i øjeblikket betragtes som et sikkert aktiv, og det er afgørende at fastholde tilliden til finanspolitikken.

I Rådets udtalelse om Danmarks nationale reformprogram for 2011 og opdaterede konvergensprogram for 2011-2015 anbefales det, at Danmark træffer foranstaltninger med henblik på at konsolidere de offentlige finanser, jf. *tabel 3.1*.

Rådet har tilkendegivet, at Danmark har truffet foranstaltninger, der udgør fyldestgørende fremskridt henimod en korrektion af det uforholdsmæssigt store underskud inden for de frister, Rådet har fastsat i sin henstilling¹. Baseret på de seneste skøn for de offentlige finanser i *Konvergensprogrammet for 2012 (KP2012)*, skønnes konsolideringen af de offentlige finanser i 2011-13 at indebære, at det faktiske underskud bliver nedbragt til ca. 1,9 pct. af BNP i 2013, hvilket er under grænsen i Stabilitets- og Vækstpagten på 3 pct. af BNP. Den strukturelle saldo skønnes at blive forbedret fra et underskud på 1½ pct. af BNP i 2010 til balance i 2013, jf. *tabel 3.2*. Dermed forbedres den strukturelle saldo med 1½ pct. af BNP fra 2010 til 2013 på linje med EU-henstillingen.

Det faktiske underskud er nedjusteret til 1,9 pct. af BNP i 2011, hvilket primært skyldes udviklingen på de finansielle markeder i forhold til forudsætningerne i decembervurderingen. Provenuet fra pensionsafkastskatten blev dermed 25 mia. kr. større end forudsat. Samtidig er personskatterne ca. 5 mia. kr. højere end skønnet i december som følge af især højere indtægter fra aktieskatten. Hertil kommer, at det offentlige forbrug er knap 4 mia. kr. lavere end ventet primært afledt af lavere driftsudgifter i kommunerne. I det opdaterede konjunkturgrundlag er desuden foretaget en række andre justeringer i konjunkturbilledet og olieprisen, som påvirker de offentlige finanser i 2012 og 2013. Det offentlige forbrug i 2012 ventes fortsat at følge budgetterne. Se endvidere *tabel 3.2* og *KP2012*.

¹ Jf. Rådets pressemeddelelse 6514/11, 14. februar 2011.

Tabel 3.2
Offentlige finanser 2010-13

	2010	2011	2012	2013
Pct. af BNP				
Faktisk offentlig saldo	-2,7	-1,9	-4,1	-1,9
Strukturel offentlig saldo	-1,5	-0,4	-0,9	0,0

Kilde: Konvergensprogram 2012.

Det er et afgørende element i konsolideringen af den offentlige økonomi, at den historiske vækst i de samlede udgifter reduceres. Det er i den sammenhæng centralt, at udgiftsstyringen forbedres, og udgifterne holdes inden for de rammer, som er aftalt.

3.1.1 Gennemførte tiltag

Frem mod 2013 konsolideres de offentlige finanser navnlig som følge af indfasningen af finansieringselementerne fra skattereformen i *Forårspakke 2.0* (februar 2009) samt tiltagene i *Genopretningsaftalen* (maj 2010) og *Aftaler om finansloven for 2012*, jf. tabel 3.3. Kickstarten i finansloven for 2012 indebærer en fremrykning af offentlige investeringer særligt til 2012, og konsolideringsbidraget fra normaliseringen af de offentlige investeringer optræder dermed først i 2013, jf. også *KP2012*.

Forårspakke 2.0 bidrager til konsolideringen af de offentlige finanser via indfasningen af finansieringselementerne, herunder fra øgede energiafgifter, auktionering af CO₂-kvoter og udbredelse af skattegrundlaget for beskatning af selskaber.

Med *Genopretningsaftalen* blev det blandt andet besluttet at reducere væksten i det offentlige forbrug i 2011-13, at suspendere den automatiske §20-regulering af beløbsgrænserne i skattesystemet, udskyde den aftalte forhøjelse af topskattegrænsen i 2011 i tre år (til 2014) og forkorte dagpengeperioden. Herudover blev der indført mekanismer, der styrker udgiftsstyringen, jf. boks 3.1.

Med *Aftaler om finansloven for 2012* øges de offentlige skatte- og afgiftsindtægter i 2012 og 2013 varigt med i alt 5 mia. kr. Skatte- og afgiftsstigningerne omfatter navnlig øgede afgifter på usunde fødevarer, øl, vin og luftforurening i form af kvælstofilter (NO_x) samt en sænkelse af loftet over indbetalinger til ratepensioner i 2012 og 2013.

En række øvrige forhold svækker imidlertid de offentlige finanser strukturelt frem mod 2013. Blandt andet trækker lavere indtægter fra Nordsøen som følge af faldende olie- og gasproduktion, stigende nettorentebetalinger på den øgede gæld mv. samt en lav strukturel produktivtetsvækst den strukturelle saldo ned fra 2010 til 2013.

Den samlede finanspolitik bidrager til at styrke de offentlige finanser med ca. 2,5 pct. af BNP i årene 2011-13 (målt ved de direkte provenuer), jf. tabel 3.3. Konsolideringsbidraget fra de offentlige indtægter udgør ca. 1,4 pct. af BNP over de tre år, mens bidraget fra de offentlige

udgifter udgør ca. 1,2 pct. af BNP. For så vidt angår udgiftssiden, er det særligt den lave offentlige forbrugsvækst på realt -1,0 pct. i 2011, der giver et væsentligt bidrag til konsolideringen af de offentlige finanser frem mod 2013.

Tabel 3.3
Konsolideringsbidrag, direkte provenuer mv. 2011-13

	2011	2012	2013	2011-13
Pct. af BNP				
Direkte provenuer i alt	1,0	-0,1	1,6	2,5
Udgifter				
- offentligt forbrug	0,6	-0,2	0,2	0,7
- offentlige investeringer	0,0	-0,1	0,5	0,3
- indkomstoverførsler	0,2	-0,1	0,2	0,2
Indtægter				
- Forårspakke 2.0	0,1	0,0	0,4	0,5
- Genopretningsaftalen	0,3	0,1	0,1	0,5
- Finansloven for 2012		0,2	0,1	0,4
Øvrige forhold	-0,1	-0,1	0,0	-0,1
Andre faktorer, der påvirker de offentlige finanser strukturelt	-0,2	-0,2	-0,3	-0,7
Underliggende styrkelse af de offentlige finanser	0,8	-0,3	1,3	1,8

Kilde: Egne beregninger.

En ansvarlig økonomisk politik er afgørende for at fastholde tilliden til finanspolitikken og skabe grundlag for balance og vækst i dansk økonomi i fremtiden. Regeringen har derfor opstillet klare mellemfristede mål for finanspolitikken og indført et forsigtighedsprincip om, at nye udgifter ikke afholdes, før der er flertal for konkrete initiativer, der sikrer finansiering.

For at styrke udgiftsstyringen yderligere og for at realisere de finans- og udgiftspolitiske mål frem mod 2020 har regeringen i marts 2012 indgået en aftale om en budgetlov og et nyt udgiftspolitisk styringssystem, se også *boks 3.1*.

Forslaget indebærer, at tre udgiftslofter skal sætte bindende rammer for udgifter i henholdsvis stat, kommuner og regioner. Udgiftslofterne, der skal vedtages i Folketinget og gælde for en løbende 4-årig periode, skal placere et klart ansvar for udgiftsstyringen i de tre sektorer. Økonomiske sanktioner skal samtidig understøtte overholdelsen af udgiftslofterne. Det gælder i staten, kommunerne og regionerne.

Der lægges desuden op til at give Det Økonomiske Råd en mere fremtrædende rolle i vurderingen af og diskussionen om udgifts- og finanspolitikken. Det Økonomiske Råd skal årligt vurdere holdbarheden af de langsigtede offentlige finanser, den mellemfristede udvikling i den offentlige saldo samt vurdere, om de vedtagne udgiftslofter er afstemt med de finanspolitiske mål for de offentlige finanser.

Derudover har den danske regering valgt, at Danmark skal tilslutte sig finanspagtens centrale finanspolitiske bestemmelser. Det indebærer, at der i national lovgivning skal indføres et balancekrav, der operationaliseres som en grænse for det årlige strukturelle underskud på ½ pct. af BNP (opgjort på baggrund af Danmarks egne skøn for den strukturelle saldo) samt en korrektionsmekanisme, der automatisk aktiveres i tilfælde af væsentlige afvigelse fra balancekravet. Budgetloven vil gennemføre de forpligtelser, som Danmark har påtaget sig under finanspagten, jf. også *KP2012, kapitel 6*.

Boks 3.1

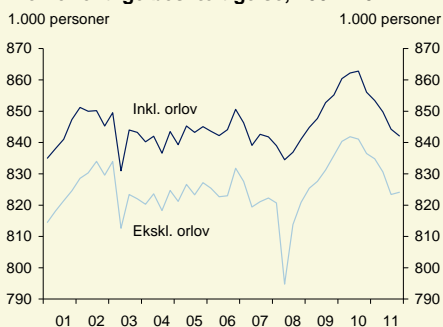
Styrket udgiftsstyring

Rammerne for aftalesystemet for kommunernes økonomi fra og med budgettet for 2011 er justeret på følgende områder:

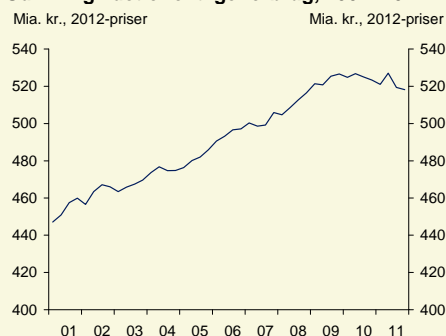
- Budgetopfølgning og økonomistyring i kommunerne er styrket (fx med krav om halvårsregnskaber).
- Bloktilskuddet reduceres med op til 3 mia. kr., hvis de faktiske udgifter ligger over det aftalte niveau.
- Den individuelle modregning i skattesanktionsmekanismen styrkes, så der første år er en individuel modregning på 75 pct., det andet år og tredje år på 50 pct., og det fjerde år 25 pct.

Kommunerne har siden indførelsen af sanktioner budgetteret i overensstemmelse med de indgåede aftaler, senest med kommunernes budgetter for 2012, som holder sig inden for økonomiaftalen. Det er således indtrykket, at anvendelsen af sanktioner har styrket kommunernes fokus på aftaleoverholdelse. De seneste tal for det offentlige forbrug og den offentlige beskæftigelse viser en tilpasning nedad siden 2. kvartal 2010, jf. figur a og b.

Figur a
Den offentlige beskæftigelse, 2002- 2011

Figur b
Udvikling i det offentlige forbrug, 2001- 2011

Anm.: Sæsonkorrigeret.

Kilde: Danmarks Statistik.

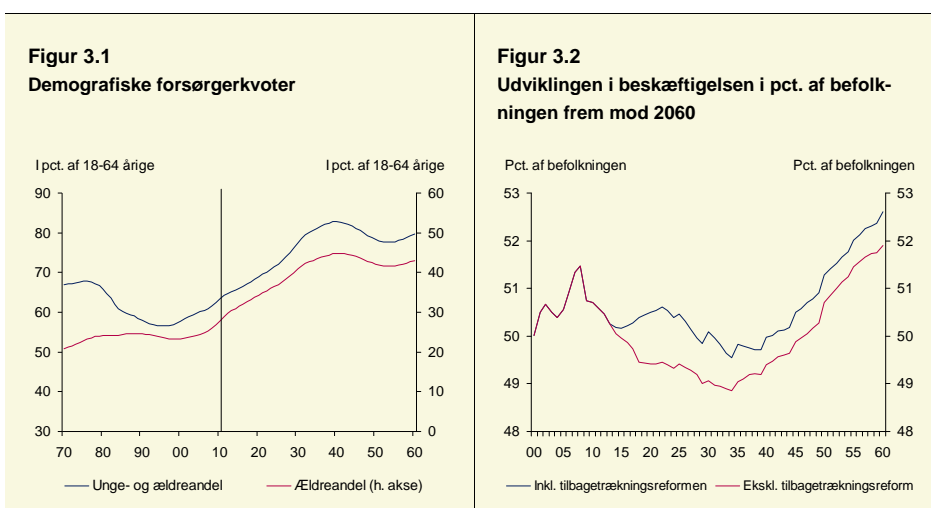
3.1.2 Planlagte tiltag

Finanspolitikken planlægges efter det centrale mål, at der mindst skal være strukturel balance på de offentlige finanser i 2020. En ny 2020-plan og konkrete reformudspil til sikring af målene vil blive fremlagt i 2012.

3.2 Øge langsigtet udbud af arbejdskraft

I de kommende år vil de årgange, der går på pension, være større end de årgange, der kommer ind på arbejdsmarkedet. Befolkningsprognosen indebærer således, at antallet af unge og ældre vil stige i forhold til antallet af personer i de mest erhvervsaktive aldre, *jf. figur 3.1*. Udviklingen afspejler især stigende levetid, og at de relativt store efterkrigsårgange trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

Med Velfærdsaftalen fra 2006 blev det sikret, at efterløns- og folkepensionsalderen følger den stigende levetid, så faldet i den andel, som er i beskæftigelse, bremses op.

Kilde: Danmarks Statistik.

Kilde: Egne beregninger.

Frem mod 2020 vil den demografiske udvikling isoleret set trække ned i beskæftigelsen med knap 25.000 personer, *jf. tabel 3.4*. I et forløb eksklusive vedtagne reformer skønnes beskæftigelsen at falde med 5.000 personer. Medregnes udviklingen i arbejdstiden som følge af demografi mv., svækkes arbejdsudbuddet samlet med omkring 45.000 fuldtidspersoner frem mod 2020, hvilket afspejler en stigende andel af ældre i arbejdsstyrken, som i gennemsnit arbejder færre timer end en gennemsnitlig person i arbejdsstyrken.

Til sammenligning vokser den samlede befolkning med omkring 185.000 personer frem mod 2020, og fra 2010 til 2020 bliver ca. 225.000 flere folkepensionister.

Tabel 3.4
Ændringer i arbejdsudbud fra 2011 til 2020 målt ved den strukturelle beskæftigelse, personer

1.000 personer	Strukturel beskæftigelse, personer	Strukturel beskæftigelse, inkl. arbejdstid
Demografisk bidrag (alder, køn, herkomst)	-23	-44
Øvrige ikke-reformmæssige bidrag mv.	-3	-2
Forløb ekskl. Reformen	-26	-46
Skønnet bidrag fra gennemførte reformer ¹⁾	80	102
Samlet ændring i den strukturelle beskæftigelse	54	56
Memoposter:		
Befolkning 15-64 år	-23	-
Samlet befolkning	185	-

Anm.: Arbejdstidsvirkninger er omregnet til antal personer med gennemsnitlig arbejdstid.

1) Inkl. Aftale om senere tilbagetrækning, indfrielsen af uddannelsesmålsætningerne, skatteaftaler 2007 og 2009, Dagpengereformen, Genopretningsaftalen, Jobplan, Boligjobplan, FL2012 samt selvpensionister.

Kilde: Egne beregninger.

I Rådets udtalelse om Danmarks nationale reformprogram for 2011 anbefales det, at Danmark træffer foranstaltninger med henblik på at:

”Tage yderligere skridt til at øge det langsigtede udbud af arbejdskraft, med henblik på at styrke beskæftigelsen og de offentlige financers holdbarhed, ved at implementere den nyligt besluttede reform af efterlønsordningen, ved at gennemføre en reform af førtidspensionen og ved i højere grad at målrette tilskudsordninger (fleksjobordningen) mod de mest sårbare grupper.”

Regeringen vil gennemføre reformer, der øger arbejdsudbuddet, med henblik på at øge væksten i dansk økonomi og sikre holdbare offentlige finanser. Udgangspunktet for dette arbejde er de allerede gennemførte reformer, herunder tilbagetrækningsreformen og dagpengereformen i genopretningsaftalen.

3.2.1 Gennemførte tiltag

Tilbagetrækningsreformen, som blev vedtaget af Folketinget i december 2011, modgår det demografiske pres på arbejdsstyrken frem mod 2020. Reformen fremrykker Velfærdsaftalens forøgelse af efterløns- og folkepensionsalderen med 5 år fra 2019 til 2024 og ændrer efterlønnen til en tre-årig ordning. Reformen skønnes at øge beskæftigelsen med omkring 65.000 personer i 2020 og indebærer, at beskæftigelsen som andel af befolkningen stiger svagt frem mod 2020, jf. figur 3.2. I fravær af tilbagetrækningsaftalen ville beskæftigelsens andel af befolkningen være gradvist vigende i en længere årrække frem mod 2035.

Dagpengereformen i genopretningsaftalen fra 2010 bidrager til at øge beskæftigelsen med 13.000 personer i de kommende år. Tilbagetræknings- og dagpengereformerne øger samlet arbejdsudbuddet med op mod 80.000 personer. Desuden bidrager virkningen på arbejdstiden fra blandt andet skatteaftalerne fra 2007 og 2009 til at øge beskæftigelsen. Samlet set skønnes den strukturelle beskæftigelse målt i fuldtidspersoner at stige med 56.000 fuldtidspersoner frem mod 2020, *jf. tabel 3.4.*

3.2.2 Planlagte tiltag

For at opfylde målene i regeringsgrundlaget skal der fremlægges forslag til yderligere reformer, der øger arbejdsudbuddet med 60.000 personer. Dermed når det samlede reformbidrag til arbejdsudbuddet i 2020 op på 135.000 personer.

Reformerne skal blandt andet omfatte en fuldt finansieret skattereform, der sænker skatten på arbejde markant og en trepartsaftale om øget arbejdsudbud, som henholdsvis ventes at øge arbejdsudbuddet svarende til ca. 7.000 og ca. 20.000 personer frem mod 2020. Hertil kommer reformer af aktivering, kontanthjælp, fleksjob og førtidspension, hvor sigtet er at øge arbejdsudbuddet med samlet 28.000 personer frem mod 2020, *jf. afsnit 4.1.1.*

3.3 Uddannelse

Mere og bedre uddannelse er vejen til at sikre fremgang og velstand i fremtiden. Tilgangen til ungdomsuddannelserne og optaget på de videregående uddannelser har aldrig været større. Men der er fortsat en række udfordringer for uddannelsessystemet, som regeringen ønsker at arbejde videre med.

I Rådets udtalelse om Danmarks nationale reformprogram for 2011 og opdaterede konvergensprogram for 2011-2015 anbefales det, at Danmark træffer foranstaltninger med henblik på at:

”Fremskynde gennemførelsen af reformer for at forbedre kvaliteten i uddannelsessystemet. Nedbringe frafaldsprocenterne, især i den erhvervsfaglige uddannelsessektor, og forøge antallet af lærepladser.”

3.3.1 Gennemførte tiltag

Med *Aftale om finansloven for 2012* er der taget en række nye initiativer for at forbedre kvaliteten på uddannelsesområdet, særligt i forhold til folkeskolen, erhvervsuddannelserne og på de gymnasiale uddannelser, *jf. afsnit 2.4.1.*

Høj kvalitet i ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser er en væsentlig forudsætning for at nedbringe frafaldet. Regeringens mål om at 95 pct. af alle unge gennemfører mindst en ungdomsuddannelse, og at 60 pct. gennemfører en videregående uddannelse, skal gennemføres samtidig med, at kvaliteten fastholdes eller styrkes.

Uddannelsesinstitutionerne arbejder målrettet med at reducere frafaldet på de danske uddannelser. Blandt andet arbejdes der med målrettede vejledningsindsatser, gode studiemiljøer og varierede tilrettelæggelsesformer i undervisningen og undervisningsmetoder, herunder

hvordan brugen af it kan understøtte, at undervisningen målrettes forskellig læringsadfærd hos elever og de studerende. På erhvervsuddannelsesområdet skal alle skoler udarbejde en handlingsplan for øget gennemførelse og i 2011 var initiativerne især rettet mod en indsats for flere praktikpladser, undervisningsudvikling, vejledning, mentorordning/kontaktlærerordninger, personlige og sociale indsatser og opkvalificering af lærere.

Praktikpladser

Gennemførelsen af en erhvervsrettet ungdomsuddannelse kan afhænge af mulighederne for at få en praktikplads til gennemførelse af hovedforløbet. *Aftale om en forstærket indsats for flere praktikpladser i 2012* blev indgået i forbindelse med finanslovsaftalen for 2012. Med aftalen er der skabt rammerne for etablering af 10.400 ekstra praktikpladsaftaler i forhold til det fastlagte niveau i 2009, jf. afsnit 2.4.1. Der afsættes ca. 2,6 mia. kr. hertil, hvoraf knap 2,3 mia. kr. finansieres af private og offentlige arbejdsgivere via AER-ordningen. Der er primært tale om almindelige praktikpladser, men også antallet af skolepraktikpladser udvides, samtidig med at kvaliteten forbedres.

For at skabe flere uddannelsesmuligheder for de unge og for at kunne imødekomme den fremtidige efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft udvides antallet af elever, der kan optages i skolepraktik på erhvervsuddannelser, hvor der er adgangsbegrænsning til skolepraktik. Med aftalen oprettes yderligere 3.000 ekstra skolepraktikpladser i 2012 på uddannelser med adgangsbegrænsning til skolepraktik. Det er dobbelt så mange som i 2010 og 2011.

Der er behov for at sikre en højere kvalitet i skolepraktikken. Med aftalen gennemføres derfor forsøg med praktikpladscentre på erhvervsskoler. Centrene skal bl.a. oprette fællesskaber af praktikvirksomheder, som skal give skolepraktikelever mulighed for at komme på praktikophold i flere virksomheder efter en forud fastlagt plan. Der skal bl.a. gøres forsøg med, om skolerne kan løfte ansvaret for elevens samlede uddannelse. De samlede statslige udgifter til forslagene udgør i alt ca. 350 mio. kr. over årene 2012-2015.

Tabel 3.5
Oversigt over antal pladser og måltal på praktikpladsområdet, 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Antal pladser ekskl. ekstraordinær praktikpladsindsats	39.721	41.642	41.730	41.730
Nye pladser i ekstraordinær praktikpladsindsats:				
Kvoter for skolepraktikpladser	1.500	1.500	1.500	3.000
Måltal flere uddannelsesaftaler (inkl. egu) – det private	-	1.650	5.200	5.200
Måltal flere uddannelsesaftaler (inkl. egu) – kommuner/regioner	-	1.650	1.950	1.950
Måltal flere uddannelsesaftaler (inkl. egu) – staten	-	200	250	250
I alt nye pladser i ekstraordinær praktikpladsindsats	1.500	5.000	8.900	10.400

Kilde: Aftale om en forstærket indsats for flere praktikpladser i 2012.

Aftale om en forstærket indsats for flere praktikpladser i 2012 består dels af en videreførelse af den hidtidige ekstraordinære praktikpladsindsats og dels af en række nye initiativer.

Følgende elementer videreføres i 2012:

- Præmie- og bonusordning på op til 70.000 kr. til private og offentlige arbejdsgivere, der indgår en uddannelsesaftale med en elev. Ordningen finansieres af Arbejdsgivernes Elevrefusion og er udgiftsneutral for arbejdsgivere under ét og understreger arbejdsgivernes medansvar for at sikre uddannelse af fremtidens arbejdskraft.
- Erhvervsgrunduddannelseselever (egu-elever) berettiger virksomheder til løntilskud på 30 kr. i timen i de første 7 måneder af praktiktiden.
- 1.500 ekstra skolepraktikpladser på erhvervsuddannelser med adgangs begrænsning til skolepraktik, hvilket sammen med de videreførte 1.500 skolepraktikpladser, der var i 2011, betyder, at der samlet set er 3.000 skolepraktikpladser på erhvervsuddannelser med adgangs begrænsning.
- Regeringen vil søge at videreføre aftalen med KL og Danske Regioner, så kommunerne og regionerne også i 2012 forpligter sig til at tilvejebringe 1.950 ekstra praktikpladser i forhold til 2009-niveauet.
- Staten forpligter sig også i 2012 til at oprette 250 flere praktikpladser end i 2009 gennem udmelding af ministerfordelte kvoter.
- Styrket uddannelsesgaranti, så alle elever, der i 2012 påbegynder trin 1 i skolepraktik, får adgang til skolepraktik i uddannelsens øvrige trin.
- Mulighed for at elever, der uforskyldt mister deres uddannelsesaftale, kan færdiggøre deres erhvervsuddannelse med mindst mulig tab af uddannelses tid. Det sker gennem løntilskud og optagelse i uddannelsens skoledele uden uddannelsesaftale.
- Kampagnen for flere praktikpladser, som siden 2009 bl.a. har givet virksomheder bedre og lettere adgang til oplysninger om at ansætte elever, videreføres.

Regeringen har herudover nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som skal beskrive, hvordan der sikres en øget, ubureaukratisk og omkostningseffektiv brug af sociale klausuler om praktikpladser i offentlige udbud.

Aftalen skal desuden ses i lyset af, at regeringen vil skærpe uddannelsesgarantien og sikre praktikpladser, så alle kan afslutte deres erhvervsuddannelse. Det vil blive drøftet i forbindelse med de kommende trepartsforhandlinger.

3.3.2 Planlagte tiltag

Regeringsgrundlaget har et særligt fokus på uddannelses betydning for fremtidens vækst og velstand i Danmark. Der er lagt op til, at flere af de planlagte reformer, der skal øge arbejdsudbuddet, skal indeholde elementer af uddannelse. Det gælder fx en treparts aftale med lønmodtagere og arbejdsgivere, der skal medvirke til at gøre uddannelse til en drivkraft for vækst. Der skal igangsættes initiativer, der giver de unge en tilskyndelse til hurtigere studiestart og til at færdiggøre deres uddannelser tidligere.

Regeringen har en række mål på uddannelsesområdet, herunder:

- En bedre folkeskole, der giver alle børn mulighed for at lære så meget som muligt og få et højt fagligt udbytte af undervisningen, og som giver børnene lyst til og forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse.
- Forbedringer af ungdomsuddannelserne - ikke mindst skal der sættes ind over for det store frafald på erhvervsuddannelserne.
- Fastholdelse af kvaliteten på de videregående uddannelser med henblik på at få de studerende hurtigere igennem og mindske frafaldet. Det kan blandt andet ske gennem bedre sammenhæng, større fleksibilitet, bedre vejledning, meritmuligheder og fleksible optagelsesregler.

Målene er endnu ikke konkretiseret, men angiver retningen for arbejdet på uddannelsesområdet de kommende år, jf. også *afsnit 2.4.2*.

3.4 Fjerne hindringer for konkurrencen

Konkurrencen blandt danske virksomheder er ikke tilstrækkelig skarp. Det gælder især de mange hjemmemarkedsrettede virksomheder, bl.a. inden for byggeri og service. Effektiv konkurrence holder virksomhederne til ilden og fremmer en høj produktivitet og innovation. Derfor er det regeringens ambition at styrke konkurrencen i hele erhvervslivet.

Rådet har anbefalet, at Danmark træffer foranstaltninger med henblik på at:

"Tage skridt til at fjerne hindringer for konkurrencen, især i borgernær service og detailsektoren, ved at revidere planlægningslovgivningen og åbne for indkøb i kommuner og regioner."

Det påpeges endvidere, at Konkurrencepakken fra april 2011 ikke går langt nok, når det gælder liberalisering af apoteker og detailhandelen, og at liberalisering af andre sektorer som takørsel, offentlig transport og sundhedspleje afventer yderligere analyser².

3.4.1 Gennemførte tiltag

En række af initiativerne fra *Aftale om Konkurrencepakken* (2011) er enten gennemført eller ved at blive ført ud i livet. Blandt andet er den tyske Schuko-standard for stikkontakter blevet tilladt på det danske marked, krav om fast forretningssted for salg af varer er ophævet, og advokaters møderets-monopol er blevet lempet.

På detailhandelsområdet bliver den igangværende liberalisering af lukkeloven, der blev igangsat i 2010, fuldt implementeret i oktober 2012. Det er hermed kun på helligdage, at visse butikker ikke må holde åbent. Endvidere har regeringen primo april 2012 givet kommunerne mulighed for at søge dispensation, så der ved ganske særlige lejligheder alligevel kan holdes åbent for detailhandelen på helligdage.

² Kilde: SEK(2011) 713 endelig. Ledsagedokument til Henstilling med henblik på Rådets henstilling om Danmarks nationale reformprogram for 2011 og Rådets udtalelse om Danmarks opdaterede konvergensprogram for 2011-2014.

Derudover blev forslaget om etablering af hypermarkeder sendt til behandling i det bredt sammensatte Detailhandelsforum under Erhvervs- og Vækstministeriet. Detailhandelsforum afleverede den 1. marts deres anbefalinger til ministeren. Et flertal i Detailhandelsforum anbefaler ikke at lempe på planloven med henblik på at kunne etablere flere hypermarkeder. Regeringen vil i løbet af foråret 2012 drøfte anbefalingerne.

3.4.2 Planlagte tiltag

Den tidligere regering nedsatte et konkurrencelovsudvalg, der i april 2012 er kommet med en række anbefalinger til at styrke efterlevelsen og håndhævelsen af konkurrenceloven i Danmark. Et flertal af udvalgets medlemmer anbefaler, at bødeniveauet for overtrædelse af konkurrenceloven hæves væsentligt, og at der indføres fængselsstraf for overtrædelse af konkurrencelovens regler om karteller. Desuden er udvalget enige om, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens informations- og vejledningsindsats skal styrkes, og at dialogen mellem myndigheder og virksomheder i konkurrencesager skal intensiveres.

Regeringen ønsker at udbygge og udvikle offentlig-privat samarbejde. Regeringen vil derfor søge at indgå aftale med KL om fremme af offentlig-privat samarbejde og innovation gennem øget brug af konkurrenceudsættelse. Det vil bero på de nærmere forhandlinger med KL, bl.a. under forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2013, der finder sted i sommeren 2012, hvordan en aftale om fremme af offentlig-privat samarbejde og innovation mere konkret kan udformes.

Regeringen har nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som på tværs af ministerier og myndighedsniveauer skal fremlægge en strategi for intelligent offentligt indkøb. Strategien skal understøtte bedre og billigere indkøb og bidrage til, at den offentlige efterspørgsel i højere grad anvendes til at fremme innovation og understøtte blandt andet velfærdsteknologi og grøn omstilling. Den tværministerielle arbejdsgruppe skal afrapportere ultimo 2012.

Regeringen arbejder for mere enkle og fleksible regler, der fremmer konkurrenceudsættelse af relevante offentlige opgaver uden at skabe unødvendigt høje transaktionsomkostninger for både virksomheder og ordregivere.

Derudover er der igangsat en række konkrete arbejder, der vil afrapportere inden for det næste år. Det drejer sig om:

- Regeringen har nedsat en arbejdsgruppe, der skal se på mulighederne for at modernisere apotekersektoren. Arbejdsgruppen skal komme med dens anbefalinger inden udgangen af 2012.
- Arbejdet med at undersøge mulighederne for at modernisere taxibranchen forventes at fortsætte med henblik på evt. fremsættelse af forslag til ny lovgivning i foråret 2013.
- Regeringens Konkurrence- og Forbrugerstyrelse fremlægger i foråret 2012 anbefalinger til, hvordan bobestyrerområdet i højere grad kan konkurrenceudsættes.
- Regeringen vil, bl.a. på baggrund af konkurrencelovsudvalgets anbefalinger om indførelse af fængsel i kartelsager og en generel forhøjelse af bødeniveauet i konkurrencesager fremlægge et konkurrencepolitisk udspil i 2012.

3.5 Realkredit- og ejendomsskattesystemet

EU-Kommissionen og Rådet har peget på, at det høje bruttogældsniveau i husholdningerne i Danmark er en udfordring. Den høje bruttogæld skal ses i sammenhæng med, at danske husholdninger har en relativt stor formue i form af nettoboligaktiver og navnlig private pensionsformuer sammenlignet med andre lande. Trods et markant fald i formuerne i forbindelse med finanskrisen fremstår husholdningerne forholdsvis velkonsoliderede set under ét. Den fornuftige samlede formuestilling hænger sammen med, at husholdningerne de seneste årtier har haft en positiv opsparingskvote på mellem 5 og 10 pct. (inkl. pensionsopsparing). Danske husholdninger havde således ved udgangen af 2011 en gennemsnitlig nettoformue ekskl. pensioner på knap 900.000 kr. pr. familie. Medregnes pensionsformuen (efter skat), er tallet op imod 1,3 mio. kr. Nettoformuen er således forholdsvis høj også i et langsigtet historisk perspektiv.

Det er derfor ikke regeringens vurdering, at husholdningernes relativt høje bruttogældsniveau udgør en trussel for dansk finansiel stabilitet. Forskelle mellem de enkelte familier indebærer imidlertid, at den risiko, der knytter sig til boligejernes bruttogæld, kan være ujævnt fordelt. Kombinationen af høj (delvis kortfristet) bruttogæld, der bl.a. er finansieret ved variable og afdragsfrie lån, og store illikvide aktiver kan være en udfordring, der kan gøre nogle husholdningers formuestilling følsom over for renteændringer. Regeringen er enig i, at det er relevant at analysere eventuelle udfordringer på dette område, fx risici knyttet til rentestigninger.

I det nationale reformprogram 2011 fik Danmark følgende henstilling i relation til realkreditsystemet og ejendomsskattesystemet:

"Det Europæiske Råd anbefaler, at Danmark i perioden 2011-2012 træffer foranstaltninger med henblik på at:

Samtidig med at den igangværende stabilisering af ejendomsmarkedet efter den seneste priskorrektion understøttes, overveje en præventiv indsats for at styrke den mellemsigtede stabilitet på boligmarkedet og det finansielle system, herunder en gennemgang af realkreditsystemets og ejendomsskattesystemets funktion."

Blandt andet på baggrund af det høje niveau for den private bruttogæld har Kommissionen endvidere den 14. januar 2012 som led i den nye procedure for makroøkonomiske ubalancer udpeget Danmark til en videre dybdegående analyse for at afklare, om ubalancen er væsentlig.

3.5.1 Planlagte tiltag

Regeringen arbejder på en række indsatsområder, der sigter mod at øge stabiliteten på boligmarkedet, men som endnu ikke er udmøntet i gennemførte tiltag. Regeringen har således annonceret tre initiativer med sigte på yderligere at styrke boligfinansieringens konjunkturmodløbende egenskaber:

Stabil boligfinansiering og god kunderådgivning

For det første har Erhvervs- og Vækstministeriet i samarbejde med realkreditsektoren igangsat et arbejde med at analysere husholdningernes realkreditlåntagning og boliggyld med henblik på at vurdere, om disse udgør en risiko for den finansielle stabilitet.

Det igangsatte analyseprojekt vil fokusere på at afdække eventuelle risici ved de danske boligejeres relativt høje boliggyld samt danne udgangspunkt for overvejelser om eventuel ny regulering af realkreditsektoren og de rammebetingelser, som knytter sig hertil. Derudover vil analysen sigte mod at kunne danne grundlag for en fornyet dialog med realkreditbranchen om forvaltningen af rådgiveransvaret.

Konkret vil den deskriptive del af analysen bidrage med viden om boliglåntageres socioøkonomiske forhold mv. Endvidere vil analysen indeholde beregninger på faktiske mikrodata af effekter på boligejernes økonomi som følge af ændringer i bl.a. renteforhold og regulering vedrørende låntagning mv.

Danske realkreditinstitutters behov for supplerende sikkerhedsstillelse

For det andet blev der i 2010 nedsat en arbejdsgruppe vedrørende danske realkreditinstitutters behov for supplerende sikkerhedsstillelse. Arbejdsgruppen undersøger konsekvenserne af kravene om supplerende sikkerhedsstillelse, der følger af EUs kapitalkravsdirektiv (CRD). Direktivet blev implementeret i dansk lovgivning pr. 1. juli 2007, hvor de såkaldte særligt dækkede obligationer (SDO) og særligt dækkede realkreditobligationer (SDRO) blev indført.

En stor del af de obligationer, som ligger bag finansieringen af den danske boligmasse, har status af at være særligt dækkede. Dermed skal de danske realkreditinstitutter stille supplerende sikkerhed, hvis værdien af de aktiver, der ligger som sikkerhed, er utilstrækkelig. Arbejdsgruppen om supplerende sikkerhed afdækker de risici, der er for kreditinstitutterne og obligationsindehavere på kort og på lang sigt, samt evt. cykliske effekter, og hvordan opfyldelse af kravet om supplerende sikkerhed kan ramme låntagere med forskellige lånetyper.

Arbejdsgruppen er sammensat af repræsentanter fra relevante brancheorganisationer, Nationalbanken, Finanstilsynet samt Erhvervs- og Vækstministeriet. Arbejdsgruppen forventer at kunne afrapportere ultimo 2012.

Spredning af refinansieringsauktioner på rentetilpasningslån

For det tredje har realkreditsektoren i foråret 2011 på foranledning af den tidligere økonomi- og erhvervsminister og Danmarks Nationalbank nedsat en arbejdsgruppe, som arbejder på at sprede den store koncentration af refinansieringsauktioner på rentetilpasningslån i december ud over resten af året. Baggrunden for arbejdsgruppens nedsættelse er, at en stor koncentration af refinansieringsauktioner på én måned skaber en risiko for, at negative markedsforhold på refinansieringstidspunktet vil smitte uheldsmæssigt af på danske boligejere og realkreditinstitutter.

Arbejdsgruppen består af sektoren, Finanstilsynet, Danmarks Nationalbank og Erhvervs- og Vækstministeriet. På nuværende tidspunkt er alle institutter ophørt med at udstede rentetilpasningslån med refinansieringstidspunkt i december. Nye lån udstedes således med refinansiering spredt ud på de øvrige kvartaler. Givet at institutterne forsætter med at udstede

rentetilpasningslån efter dette mønster, vil refinansieringsauktionerne være jævnt fordelt over året i 2017.

I forlængelse af arbejdsgruppens arbejde med at opnå en hurtigere spredning har Erhvervs- og Vækstministeriet indledt drøftelser med Skatteministeriet om mulighederne for en model for afgiftsfri tinglysning for lån, som flytter refinansieringstidspunkt.

4. Danmarks indmeldinger under Konkurrenceevnepagten

Danmark meddelte i marts 2011, at man ville deltage i Konkurrenceevnepagten på baggrund af en aftale med et bredt flertal i Folketinget. Alle euro-lande og i alt seks ikke-eurolande deltager i pagten. Pagten skal bygge videre på og supplere det styrkede økonomiske samarbejde i EU, herunder de styrkede finanspolitiske regler i Stabilitets- og Vækstpagten, det nye samarbejde om at håndtere makroøkonomiske ubalancer, EU 2020-strategien mv.

Pagten er baseret på, at de deltagende lande er enige om fælles overordnede mål på fire områder: 1) Styrket konkurrenceevne; 2) Øget beskæftigelse; 3) Finanspolitisk holdbarhed; og 4) Finansiell stabilitet. Pagten indeholder en politisk, men ikke en juridisk forpligtelse til at gennemføre initiativer inden for de nævnte områder. Det enkelte land vælger selv, hvordan man vil håndtere sine udfordringer inden for de fire områder, og vælger selv sine konkrete tiltag. Der er inden for de fire områder udarbejdet et åbent idékatalog med tiltag og principper, som generelt vurderes at være effektive for at nå de overordnede mål. Landene kan vælge tiltag på disse lister eller vælge nogle andre tiltag, afhængigt af deres konkrete udfordringer.

4.1 Regeringens indmeldinger under konkurrenceevnepagten

Regeringen har i regeringsgrundlaget "Et Danmark, der står sammen" (Regeringen, oktober 2011) fastlagt et overordnet finanspolitisk mål om strukturel balance på de offentlige finanser i 2020. I lyset af Danmarks tilslutning til Finanspagten planlægges der desuden efter, at den strukturelle saldo maksimalt må udvise et underskud på ½ pct. af BNP i perioden 2013-2020.

Opfyldelse af målene om mindst strukturel balance i 2020 og strukturelle underskud på maksimalt ½ pct. af BNP i perioden 2013-2020 vil sikre (mindst) finanspolitisk holdbarhed. Det vil sige, at den politik, der planlægges frem mod 2020, kan fastholdes i årene efter, givet de an-

tagelser, som de langsigtede fremskrivninger baseres på, samtidig med at den offentlige gæld udgør en stabil andel af samfundøkonomien på meget langt sigt.

4.1.1 Styrkelse af arbejdsudbud, beskæftigelse og de offentlige finanser

Der er vedtaget en tilbagetrækningsreform i december 2011 med afsæt i den politiske aftale, der blev indgået i maj 2011. Reformen fremrykker de allerede aftalte forhøjelser af pensions- og efterlønsalderen i Velfærdsaftalen fra 2006 med fem år og forkorter efterlønsperioden fra fem til tre år. Folkepensionsalderen vil således stige fra 65 til 67 år i perioden 2019-2022. Efterlønsalderen hæves tilsvarende fra 60 til 62 år i perioden 2014-2017, og afkortningen af efterlønsperioden fra fem til tre år indføres i perioden fra 2018-2023. Reformen fastholder derudover Velfærdsaftalens centrale princip om, at længere levetid og flere raske leveår også skal medføre flere aktive år på arbejdsmarkedet. Folkepensionsalderen og efterlønsalderen indekseres således med levetiden, som det allerede er aftalt i Velfærdsaftalen fra 2006. Nye efterløns- og folkepensionsalder som følge af levetidsindekseringen skal besluttes af Folketinget, første gang i 2015 og derefter hvert femte år. Efterlønsalderen kan første gang blive levetidsindekseret i 2027 og folkepensionsalderen første gang i 2030. Tilbagetrækningsreformens detaljer fremgår af "Aftale om senere tilbagetrækning".

Tilbagetrækningsreformen skønnes at øge arbejdsudbuddet med godt 65.000 personer (2,3 pct. af arbejdsstyrken) og forbedre de offentlige finanser med 1 pct. af BNP (svarende til 18 mia. kr.) i 2020 samt den langsigtede holdbarhed med ca. 0,5 pct. af BNP (svarende til ca. 10 mia. kr.). Tilbagetrækningsaftalen er dermed central i forhold til at nå målet om strukturel balance i 2020.

Det er herudover regeringens mål at gennemføre nye reformer, som yderligere kan øge arbejdsudbuddet strukturelt med ca. 60.000 fuldtidspersoner frem mod 2020 for at skabe råderum i den offentlige økonomi, og forbedre de offentlige finanser på længere sigt med 14 mia. kr. (svarende til ca. ¼ pct. af BNP), jf. *afsnit 3.2*.

Regeringen påtænker i den forbindelse tre væsentlige initiativer/reformer:

- En trepartsaftale om øget arbejdsudbud.
- Reform af aktivering, kontanthjælp, fleksjob, førtidspension, international rekruttering, uddannelse, forebyggelse, integration mv.
- En fuldt finansieret skattereform, der markant sænker skatten på arbejde.

For det første vil regeringen som led i trepartsforhandlinger med lønmodtagerne og arbejdsgiverne indgå aftaler, der øger det samlede arbejdsudbud. Udgangspunktet for trepartsforhandlingerne er, at det er en fælles opgave for regeringen, Folketinget og arbejdsmarkedets parter at øge den danske konkurrenceevne, gøre uddannelse til en drivkraft for vækst, øge beskæftigelsen og modernisere den danske model. Målet er at indgå en trepartsaftale, som vil øge arbejdsudbuddet, mindske udgifterne til overførsler og øge skatteindtægterne, så de offentlige finanser forbedres med netto ca. 4 mia. kr. om året.

For det andet vil regeringen fremlægge forslag til en række øvrige reformer ligeledes med det sigte at skabe et øget arbejdsudbud. Det drejer sig blandt andet om reformerne af førtidspension og fleksjobordningen, som regeringen kom med udspil til i februar, samt kommende reformer af aktiveringsindsatsen og kontanthjælpen, øget tilskyndelse for de unge til hurtigere studiestart og til at færdiggøre deres uddannelser tidligere samt reformer, der kan bidrage til at nedbringe sygefraværet. Desuden skal en bedre integrationsindsats være med til at få flere indvandrere i job. Det skal tillige gøres lettere for virksomheder at tiltrække udenlandsk arbejdskraft til Danmark fx ved at forenkle regler og administration. Sigtet med rækken af reformer er at øge arbejdsuddet og forbedre de offentlige finanser varigt med omkring 7 mia. kr. Det er et ambitiøst mål, som vil kræve en meget målrettet reformindsats.

For det tredje vil regeringen fremlægge forslag til en fuldt finansieret skattereform, der markant sænker skatten på arbejde, så arbejdsuddet øges, og de offentlige finanser dermed varigt styrkes gennem øget beskæftigelse – ud over virkningen af de initiativer, der er vedtaget i Forårspakke 2.0.

4.1.2 Styrkelse af den offentlige udgiftsstyring

Med henblik på at sikre målene om strukturel balance på de offentlige finanser i 2020 og strukturelle underskud på maksimalt ½ pct. af BNP i 2013-2020 er det ud over de nævnte initiativer nødvendigt at styrke den offentlige udgiftsstyring, så de faktiske udgifter holder sig inden for de budgetterede rammer, *jf. afsnit 3.1*.

I den forbindelse har regeringen indgået aftale om en budgetlov, der indebærer indførelsen af et nyt udgiftspolitisk styringssystem med politisk bindende fireårige udgiftslofter for hhv. stat, regioner og kommuner samt sanktionsbestemmelser ved overtrædelse af de vedtagne udgiftslofter. Budgetloven vil samtidig gennemføre de forpligtelser, som Danmark har påtaget sig under finanspagten (strukturelt underskud max ½ pct. af BNP opgjort efter dansk metode samt en korrektionsmekanisme, der automatisk aktiveres i tilfælde af væsentlige afvigelser fra balancekravet), *jf. afsnit 3.1*.

4.1.3 Styrket konkurrence og produktivitet

Regeringen har et stort fokus på at styrke det langsigtede vækstpotentiale gennem højere produktivitet og øget konkurrence, *jf. afsnit 3.4*. Danmark er gennem de seneste ti år rykket ned ad listen over verdens rigeste lande, hvilket først og fremmest skyldes den svage udvikling i produktiviteten. Derfor er det en hovedopgave for regeringen at få lagt grundlaget for en stærk produktivitsudvikling i hele samfundet, både i eksportvirksomhederne, i hjemmemarkedserhverv og i den offentlige sektor. Det er regeringens mål, at produktiviteten skal øges, så Danmark kommer tættere på de mest produktive lande i OECD.

Regeringen har derfor nedsat en produktivitetskommission, der skal kortlægge årsagerne til den lave produktivitsvækst siden midten af 1990'erne samt komme med anbefalinger, der kan styrke produktiviteten i Danmark fremadrettet.

Derudover sigter regeringen på at øge konkurrencen. På mange områder er konkurrencen ikke stærk nok i Danmark. Konkurrence skærper virksomhedernes effektivitet og fremmer en høj produktivitet og innovation. Samtidig betyder hårdere konkurrence lavere priser og et varieret udbud af varer og tjenester. Derfor skal konkurrencen styrkes i hele erhvervslivet, og

regeringen vil derfor blandt andet se på, om konkurrencen kan øges gennem en mere effektiv og anvendelig konkurrencelovgivning.

Regeringen har herudover iværksat en offensiv erhvervs- og vækstpolitik der sigter på at styrke de generelle vilkår og samtidig sætter fokus på vækstvilkårene på områder, hvor dansk erhvervsliv har særlige styrker og potentialer. Som led i dette arbejde har regeringen nedsat en række vækstteams, der skal komme med konkrete anbefalinger. Regeringen sætter herunder fokus på, at Danmark skal styrkes som produktionsland.

4.1.4 Finansiell stabilitet

Der blev i 2011 - i forlængelse af Bankpakke III - indført en medgiftsordning, som giver Indskydergarantifonden mulighed for at yde en medgift i forbindelse med, at et nødlidende pengeinstitut overtages af et andet pengeinstitut. Det giver et redskab til at lette private løsninger for håndteringen af nødlidende pengeinstitutter, som et alternativ til afvikling gennem Finansiell Stabilitet A/S. Medgiftsordningen blev styrket med Bankpakke IV, som giver større incitamenter til, at sunde pengeinstitutter vil overtage hele eller dele af nødlidende institutter. Medgiftsordningen udvides på to måder, der begge indebærer, at staten kan kompensere det tab på den til instituttet stillede individuelle statsgaranti, der måtte forventes, hvis instituttet skulle afvikles efter Bankpakke III. Ordningen blev vedtaget med Akt nr. 181 af 7. september 2011.

Regeringen har i marts 2012 indgået en aftale om en række initiativer til fremme af især små og mellemstore virksomheders finansiering, kaldet Udviklingspakken.

Med Udviklingspakken er det aftalt, at eksportlånordningen udvides med 15 mia. kr. til i alt 35 mia. kr., ligesom der gives mulighed for yderligere statslige eksportkreditgarantier på mindst 20 mia. kr. frem til udgangen af 2015. For at styrke adgangen til vækstkapital forøges lånerammen for Vækstkautionsordningen med godt 550 mio. kr. Endvidere gives Vækstfonden mulighed for at yde ansvarlige lån for 500 mio. kr., hvilket forventes at øge virksomheders adgang til bankfinansiering med yderligere ca. 1 mia. kr. Derudover arbejdes der på alternative finansieringskilder til små og mellemstore virksomheder, fx ved inddragelse af pensionsinstitutter. Endelig reetableres FIH som en specialiseret erhvervsbank, og der etableres et specialiseret landbrugsfinansieringsbank. Regeringen følger løbende udviklingen i virksomhedernes adgang til finansiering, bl.a. med henblik på at vurdere behovet for yderligere initiativer.

Boks 4.1**Regeringens indmeldinger under konkurrenceevnepagten**

Regeringen har et overordnet finanspolitisk mål om strukturel balance på de offentlige finanser i 2020. I lyset af Danmarks tilslutning til Finanspagten planlægges der desuden efter, at den strukturelle saldo maksimalt må udvise et underskud på ½ pct. af BNP i perioden 2013-2020. Opfyldelse af målene om mindst strukturel balance i 2020 og strukturelle underskud på maksimalt ½ pct. af BNP i perioden 2013-2020 vil sikre (mindst) finanspolitisk holdbarhed.

Regeringens initiativer rettet mod efterlevelse af Konkurrenceevnepagten er følgende:

Styrkelse af arbejdsudbud, beskæftigelse og de offentlige finanser:

- Tilbagetrækningsreformen
- Trepartsaftale om øget arbejdsudbud
- Reforme af aktivering, kontanthjælp, fleksjob, førtidspension, international rekruttering, uddannelse, forebyggelse, integration mv
- En fuldt finansieret skattereform, der markant sænker skatten på arbejde

Styrkelse af den offentlige udgiftsstyring

- Aftale om budgetlov

Styrket konkurrence og produktivitet

- Nedsættelse af produktivitetskommissionen
- Vurdering af konkurrencelovgivningen
- Offensiv erhvervs- og vækstpolitik, herunder nedsættelse af vækstteams.

Finansiel Stabilitet

- Udviklingspakke til fremme af små og mellemstore virksomheders finansiering.

5. Deltagelse, kommunikation og identificering af *good practice*

I Danmark er der nedsat et kontaktudvalg med repræsentanter fra relevante ministerier, lokale og regionale myndigheder samt interesseorganisationer, der løbende holdes orienteret om europapolitiske spørgsmål af relevans for Europa 2020-strategien, og som høres i forbindelse med udformningen af de Nationale Reformprogrammer. Folketinget er også blevet løbende inddraget og orienteret om drøftelserne af Europa 2020-strategien. På det regionale plan har regionale vækstfora ansvaret for den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling.

Lokale og regionale myndigheder samt interesseorganisationer har stor betydning for udmøntningen af konkrete initiativer og tiltag til gavn for vækst og beskæftigelse i Danmark (se boks 5.1.). Det har derfor gennem mange år været en vigtig prioritet for den danske regering at inddrage lokale og regionale myndigheder samt interesseorganisationer i den europæiske vækst- og beskæftigelsesdagsorden.

I 2001 blev der nedsat et Kontaktudvalg for Lissabon-strategien. Hensigten var at skabe en platform for en tæt dialog mellem relevante ministerier, regionale og lokale myndigheder samt interesseorganisationer vedrørende EU's samlede vækst- og beskæftigelsesdagsorden. Med overgangen til Europa 2020-strategien er der tilført et øget fokus på den sociale dimension af vækst dagsordenen. På den baggrund blev Kontaktudvalget i 2011 udvidet med en række organisationer, som repræsenterer det sociale område.

Kontaktudvalget sikrer en national forankring af Europa 2020-strategien hos medlemmerne. Kontaktudvalget giver medlemmerne en direkte kanal til den nationale beslutningsproces og styrker regeringens beslutningsgrundlag for det nationale arbejde med Europa 2020-strategien og det nationale reformprogram. Kontaktudvalget fungerer således som en overliggende i forhold til de ressortspecifikke drøftelser, som finder sted i EU-specialudvalgene inden for rammerne af den danske EU-beslutningsprocedure.

På regelmæssige møder orienteres Kontaktudvalget om den aktuelle europapolitiske dagsorden af relevans for Europa 2020-strategien. I 1. halvår holdes Kontaktudvalget tæt informeret om forløbet af det europæiske semester samt udarbejdelsen af det nationale reformprogram, mens der i 2. halvår som noget nyt er forsøgt afholdt tema-møder med fokus på elementer af

Europa2020-strategien. I efteråret 2011 afholdt Kontaktudvalget et møde om flagskibsinitiativet om industripolitik hos Dansk Industri.

Udkastet til Danmarks Nationale Reformprogram 2012 har været i høring i Kontaktudvalget, der har haft mulighed for at komme med bemærkninger til udkastet. Udvalgets bemærkninger er så vidt muligt søgt afspejlet og indarbejdet i det nationale reformprogram.

Som led i den danske EU-beslutningsprocedure inddrages Folketinget løbende om drøftelserne af Europa 2020-strategien, når Europa 2020-strategien og det europæiske semester er på dagsordenen i de enkelte EU-rådsformationer samt i Det Europæiske Råd. Danmarks Nationale Reformprogram 2012 er ligeledes fremsendt til en række udvalg i Folketinget forud for afleveringen til Kommissionen.

Boks 5.1**Den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling**

Med kommunalreformen, der trådte i kraft 1. januar 2007, blev den offentlige sektor i Danmark omorganiseret. Der blev etableret et nyt kommunalt og regionalt Danmarkskort og gennemført en ny opgavefordeling mellem stat, kommuner og regioner – også på erhvervsområdet. De regionale vækstfora blev oprettet i forbindelse hermed og har haft ansvaret for den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling. Vækstforaene har til opgave at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår og udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi med afsæt i regionens erhvervspecialisering og rammevilkår. Med afsæt i strategien laver vækstfora en indstilling til regionsrådet om anvendelsen af de midler, regionen har afsat til erhvervsformål og en indstilling til staten om anvendelsen af EU's strukturfondsmidler. De regionale vækstfora har de seneste år årligt indstillet for ca. 1 mia. kr., heraf næsten ½ mia. kr. fra EU's strukturfondsmidler, til erhvervsudviklingsaktiviteter inden for innovation, iværksætteri, uddannelse, turisme og udvikling af yderområderne. Indsatserne understøtter Europa 2020-strategien. Regeringen vil foretage et serviceeftersyn af kommunalreformen og den nuværende arbejdsdeling mellem kommuner, regioner og stat. Dette omfatter blandt andet regionernes opgave vedrørende regional udvikling, herunder den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling.

Det nationale reformprogram Danmark 2012

2011/2012 : 10

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Henvendelse om udgivelsen kan i øvrigt ske til

Økonomi- og Indenrigsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

E-mail: oim@oim.dk
Tlf. : 72 28 24 00

Elektronisk publikation

978-87-92727-60-2

Design af omslag

e-Types & India

Web

Publikationen kan hentes på
www.oim.dk